

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S. D. P. B.
Coll. No. 259

Title Pratishthanayukt

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 259 Subject : Dharma's antya

Title : Pratishtha Mayukha - the 8th of Bhagwant Bhā

Author : M. Lakshman Scribe : —

Date of the work : — Date of the Ms. : —

Place of the work : — Place of the Ms. : —

Size : 10.6" x 5" Extent : 46 p. ll.

Language : Sanskrit Script : Devanagari

Remarks : Complete

॥ अथ प्रतिष्ठासूप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः॥ महो महत्समाराध्य जलोत्सर्गमथोक्तवान् प्रतिष्ठासर्वदेवानां नीलकण्ठो वदत्य-
 सो तत्र तत्कात्ताविष्णुधर्मोत्तरे चैत्रे वा फाल्गुने वा पिष्टे वा माघे वा तथा माघे वा सर्वदेवानां प्रति-
 ष्ठाशु नदासते रिक्तान्यतिथिषु स्यात्सावरे नो मान्यकेतयेति तत्रैव आपो देहे तथा मूलमुत्तरा-
 त्रयमेव च ज्येष्ठाश्रवणरोहिण्यः पूर्वानाद्रपदा तथा हस्तोश्विनीरेवती च पुष्यो मृगशिरस्तथा
 अनुराधा तथा स्वाती प्रतिष्ठासु प्रशस्यते इति अत्रापो देहे इत्यनेनैवोत्तराषाढा प्राप्ता वपुत्तरात्र-
 यपदमुत्तराफाल्गुन्युत्तरा नाद्रपदापदयोरर्थवत् नारसिंहे तथा महाश्विनो मास उत्तमः सर्वकाम-
 दः देवी तत्र महाशक्रपांसुनापि प्रतिष्ठिता भवते फलदा पुंसां कर्कस्थे च वृषस्थिते नतिथिर्न च
 नक्षत्रं नो प्रवासो न कारणं मातृनेरयवाराह नारसिंह त्रिविक्रमाः महिषासुरहं च अस्त्राणां वेदसि-
 ण्यने च्छचिन्तिषेधः आर्द्रादिके स्वातिविरामकाले नक्षत्रं देहशके स्थितेर्के विवाहचोत्तमं

९

महोत्सव

धदीक्षासु प्रतिष्ठादिकार्ये नैवेति अथ संचारा अर्कादिग्रहसमिधां प्रत्येकं मष्टशतं संक्षेपपक्षे आ-
 ज्यचर्वादि लोकपालादिया गायपलाशादिसमिधां प्रत्येकं मष्टसहस्रं मष्टशतं वा पुष्पमालाः कुंकुमं
 कर्पूरः कस्तूरी चंदनं गुग्गुलुर्धूपदहनं आरार्तिकं चंदापादुकादुर्पणं व्यजनबलिसा मग्रीपायसनक्ष्य
 नोज्यं नैवेद्यं होमार्थं तिलआज्ययवाक्षतफलादिकं प्रतिकुंडं विष्टराश्वत्थारः प्रतिकुंडं स्तुकस्कवो
 असनानि त्रिसूत्रीश्वेतोणसूत्रं सर्वतो मद्रादिरचनायश्वेतरक्तपीतनीलकण्ठवर्णकाः स्तपनक-
 लशाः पल्लवाः कदलीस्तनः पताकादश ध्वजाश्च दशतेषां वेणुदंडः बज्रमौक्तिकं वेडूर्यशंखस्फटि-
 कपुष्करा गेंद्रनीलमहानीला इति रत्नाष्टकं हरितालमनशीलान्नकक्ष्णान्नमौक्षिककोशीस्व-
 र्णमाक्षिकं गौरिका इति धातुष्टकं तिलयवमुद्गु गोधूमनीरवाश्यामाकसर्पपत्री हर्षतिबीजाष्टकं
 सुवर्णरजतताम्रलोहत्रपुसीसरांगारिरिति धातुष्टकं श्वेतरक्तचंदनागरुअर्जुनोशीरविष्णुकां

गंधकं

तासहदेवीलक्ष्मणास्त्यष्टौषध्यष्टकं मधुपर्कपात्रं सोवर्णताम्रं वा अर्घ्यपत्रं शाल्ये कद्विनिमापसु
 वर्णशलाकास्थापनीयकलशरत्नानि षोडशद्वारकलशाः अष्टौलोकपालकलशाः वेदिकलशाश्च
 त्वारः वारुणमंडलकलशाः ग्रहपीठकलशाः कुंडकलशाः कुंडसंख्ययानिद्राकलशाः स्नपनकलशाः
 पंचचत्वारिंशत् कलशसंख्यया शरावाणि धारासहस्रान्वितो कलशो गजाश्वस्थानवल्मीकसं
 गमकुलद्वयवराहोत्सातराजद्वारमृदुः सुरा मांसीवचाकुष्ठशैलेयहरिद्रादारुहरिद्रासटीचंपकमु
 स्ताईतिसर्वेष्वध्याः पंचगव्यं पृथक् पृथक् श्रीह्रियवति लुगो धूमनीवारश्यामा कमुद्राईतिसप्तधा
 न्यानि शय्या सोपकाराश्चेतवस्त्रं चामरं विचित्रविज्ञानं त्रयोदशकुलपट्टाः कलशानि क्षेपणेष्वध्याः
 ऋत्विक्वरणसामग्री शिल्पिचरुयुगमित्यादिसं नृतसं नारो मूर्तिप्रतिष्ठादिनात् प्राक् सप्तम
 दिने पंचमदिने त्रिदिने द्विदिने सद्यो वा प्रासादाग्रे मंडपं कृत्वा तन्मध्ये चतुरस्तां पंचहस्तां चतुर्हस्तां वा ह्य

स्तोत्रितां वेदिं मंडपोतरेतद्वर्द्धनं तृतीय नागेन चतुर्थ नागेन वा चतुर्द्वारं स्नपनमड पंतत्र वेदिकात्रयं च रु
 त्वा शिल्पिस्थानात् प्रासादाद् प्रादक्षिण्येन देवं तत्रानीया सने निद्या याचांतः प्राणनायम्यमासासाधु
 क्षिरव्यास्यां मूर्तौ लिंगे वा देवकलां सां निध्या र्थं आयुः श्रीः सर्वफलाक्षेयसुखकामईश्वर प्रीतिकामो
 वा अमुकमूर्ते लिंगस्य वा प्रतिष्ठां करिष्ये इति संकल्प्य गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं कृत्वा प्रतिष्ठा
 यागनिमित्तं श्राद्धमेतत्सु दुर्लभं यजमानोत्तमः शक्यं करिष्ये मातृपूजनं पूर्वकमिति मंत्रमुत्क्रामा
 नृकापूजनं नांदीश्राद्धं च कृत्वा चार्यं कृत्वा द्वात्रिंशत् षोडशाष्टौ चत्वारो वा ऋत्विजनष्टौ चत्वारो वा द्वार
 पालान् कृत्वा तान् संपूजयत् मधुपर्कादिना सदस्यवरणमथ नेति त्रिविक्रमादायः ततः मंत्रमूर्तिर्न वा
 न्नाथसंसारोच्छेदकारकदेवः पूजाहोयथा स्यात् कुरु धर्मोद्भूतिचनः संसारजय नीतेन अयं यज्ञः सुनक्ति
 तिः प्रारब्धस्वप्नसादेन निर्विघ्नं न वत्विति आचार्यं प्रथ्यन्तूर्यघोषैः सपरिकरः संपूर्णकुंभो नद्रं कर्णे

निरितिमंत्रेण महामंडपं प्रदक्षिणीकृत्य पश्चिमद्वारेण प्रविशेत् तत्राचार्यः अपक्रामंतु नूतानि
 पिशाचाः सर्वतोदिशं सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्मसमारभे इत्युक्ता तत्र सर्षपांश्चिकीर्य देवाः आ-
 यांतु यातु धानाः पः आयांतु विष्णो देवयजनं रक्षस्वेति रक्षां कृत्वा वेदिकाग्नेयकोणे स्तूयमाणं वसु-
 द्दये नमः वसुदामावाहयामीत्यारभ्य गंधपुष्पादिनार्चयेत् ततः प्रादक्षिण्येन नद्राये नम इति द्वि-
 तीयां आदित्ये इति रतियां नंद्ये इति चतुर्थीं मंडपाग्नेयकोणे नृत्ये इति प्रथमां सरस्वत्ये नमः
 पूर्वसंध्याये नमः ३ मध्यमसंध्याये नमः ४ पश्चिमसंध्याये नमः ५ गायत्र्ये ६ सावित्र्ये ७ बृहस्पतये
 ८ अदितये ९ विनतायै १० पोर्णमास्ये ११ सिनीवात्ये १२ इति षोडशस्तूत्राणां स्तुत्वा पूजयेत् नागमा-
 त्रे नम इति बलिः सर्षपे नम इति शाखोद्धंधनानि पूजयेत् ततः पश्चिमद्वारेण निर्गत्य पूर्वदि-
 गादिद्वारतोरणपूजामारभेत् तत्र प्राच्यां सुदृढातोरणाय अश्वत्थतोरणे नयज्ञं रक्ष सर्वविघ्नानि

वारयेति पूजयेत् अथ त्रिशूलशृंगेषु प्रादक्षिण्येन इंद्रं धातारं नगमित्यादित्यन्यासं कुर्यात् द्वार-
 शाखयोर्ध्रुवमध्वरं चेति वसुनंदनं महाकालं हयमर्चयेत् शाखामूलयोर्धान्यराशौ परिरत्न-
 गनैः प्रशांतशिरनामानौ कलशौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ततो द्वारदेशे इंद्रं आवाह्य नमस्कृत्य इं-
 द्रायादिविन्नानां इति पीतां पताकां ध्वजं च न्यत्रातारमिंद्रमिति तां तोरणोपरीतिदध्यात् इंद्रा-
 यष्टतोदनबलिदानं अग्निमीळइत्युक्तेन पूजयेत् ऋग्वेदः पद्मपत्राक्षो गायत्रः सोमदेवतः
 अत्रिगोत्ररुक् विप्रेन्द्रः कृत्स्नं मे मखेन वेति ध्यानं तत्र श्रीसूक्तं पावमानं च सोमसूक्तं सुमंगलं
 पौरुषं रुद्रसूक्तं च वामदेव्यंतथैव चेति द्वारपालजपः अथाग्नेयकोणे अग्नये नम इति अग्निमावा-
 ह्य पूजयेत् अग्न आयाहीति रक्तध्वजपताकालं नः तन्नो अग्न इति पताको घ्नयः अग्निं दूतमिति घृ-
 तोदनबलिः याम्ये सुनद्रातोरणाय नमः ओदुंबरतोरणे नयज्ञं रक्ष सर्वविघ्नानि वारयेति पूजयेत्

शृंगेषु पूज्येनमः मित्राय नमः वरुणाय नमः ईत्यादित्यन्यासः द्वारशाखयोः सोमाय आपाय नमः
 ईति वसुद्वयमर्चयेत् शाखामूलयोः पर्जन्याय शोकनामानीकुंभौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ततो द्वारदेशे य
 ममावात्य नमस्कृत्य यमाय सोममिति ईयामध्वजपताकालं नः यमाय मधुमतममिति तोरणोपरि निधा
 नं माषनक्ति बलिदानं शेषे त्वोर्जे त्वेति यजुर्वेदं पूजयेत् कतिरोक्षो यजुर्वेदः स्त्रेष्टु नो विष्णु देवतः काश्य
 पेयस्कवि प्रेन्द्रः क्रत्विकत्वं मे मखे न वेति यजुर्वेदं ध्यानं तत्र आनो न द्रा ईत्यनंतु मां अनिधा असि स
 मेव दीर्घायुस्ते क्रतु चंपठेत् आप्यायस्वेति षट्पदं नमो अस्तु सर्पेभ्यः आह ध्येन नमः शं न वेच इत्येको मे
 काग्निर्देवता क्रमात् त्रातारमिंद्रमित्येकां सोमं राजानमेकया अन्नपते महा इन्द्रं क्रतु चं वाचं समग्र
 कं पठेत् अमनैः क्रतौ निर्ऋत ईति निऋतिमावात्य पूजयेत् मोषुणः परापरेति रुद्रं ध्वजपताका
 लं नः अन्वन्तमिति ध्वजपताको द्वेय एणं निऋतिं संपूज्य मोषुण ईति रुद्रं व्रीत्वनं घृतसहितं बलिं द

४

ध्यात् अथ पश्चिमायां सुनीमतोरणाय नमः पृथगतोरणे नयज्ञं रक्ष सर्वविघ्नानि वारयेति पूजयेत्
 अथ त्रिशुलेषु अर्यम्णे नमः अंशचेनमः विवस्वतेत्यादित्यत्यासः द्वारशाखयोः अनिताय अनलाय
 नम ईति वसुद्वयं शाखामूलयोर्ध्यानं पुंजोपरि संजीवनामृतनामानौ कुंभौ प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् तत्र
 वरुणमावात्य नमस्कृत्य तत्वायामीति श्वेतध्वजपताकालं नः उदुत्तमं वरुणेति तोरणोपरि निधानं
 नवनीतोदन बलिदानं अग्न आयाहीतिसामवेदं पूजयेत् सामवेदे स्तुतिं गाक्षो जागतः शक्रदेवतः ना
 रदाजस्तु विप्रेन्द्रः क्रत्विकत्वं मे मखे न वेतिसामवेदं ध्यानं तत्र जपः इन्द्राय सामगायत अहमास्मि प्रथमजा
 सेतुस्तुराद्वातिष्ठ यागायंति त्वागायत्रिणः कस्य नूनं कतमस्यामृतानामित्यादि अथ वायवे वायवे नम ई
 ति वायुमावात्य पूजयेत् वायोऽन्नमिति धूम्रध्वजपताकालं नः तव वायु रतस्य त ईति ध्वजपताको द्वेय
 एणं चायुं पूज्य यवोदन बलिदानं अथोत्तरे सुप्रनंतोरणाय नमः शं नो देवोरिति तोरणालं नः न्यग्रोधतोर

एतेनयज्ञंरक्षसर्वविघ्नान्निवारयेति पूजयेत् शृंगेषुत्वद्वेनमः सवित्रेनमः विष्णवेनमः इत्यादिन्यासः
 द्वारशाखयोः प्रत्युषायनमः मन्नासायनमर्इति वसुद्वयं शाखामूलयोर्धनदश्रीप्रदनामानो कुंजो प्र
 तिष्ठाप्य पूजयेत् अत्र सोममावात्यनमस्त्यसोमो धेनुमिति सुवर्णवर्णध्वजपताकालंनः वयं सो
 मेतितोरणोपरिनिधानं प्रयंगवबलिदानं शन्नो देवीरित्यथर्ववेदं पूजयेत् सुवर्णनयनोथर्वा
 नुष्टुपूछंदः पुरंदरः वेदो वैतानगोत्रस्तु क्रुत्तिकत्वं मे मखेन वेतितद्व्यानं अथ वांगिरसं चैव अथर्वशि
 रसं तथा शांत्यध्यानं च षठेत् अथेशान्यां ईशानायनमर्इति ईशानमावात्य पूजयेत् नमश्च नवेति र
 कध्वजपताकालंनः तमीशानमित्युध्वयः गविधुकबलिः ईशानपूर्वयोर्मध्ये अनंतायनमर्इत्यनंतमा
 वात्य पूजयेत् नमो अस्तु सिर्षे न्यर्इति मेघवर्णध्वजपताकालंनः तद्विष्णोरित्युध्वयः विष्णोर्तु क
 मिति बलिदानं पश्चिमनिऋतिमध्ये ब्रह्मणेनमर्इत्यावात्य पूजयेत् यद्देवादेव हेळनमिति रक्तध्वज ५

पताकालंनः ब्रह्मज्ञानमिति उध्वयः सनो नुवनस्य पतर्इति पायसबलिदानं प्राच्यांगणानां च
 तिगणेशं संपूज्य नमो अस्तु रुद्रेभ्यो ये अंतरिक्षर्इति मंडपाद्वहिर्दिग्बिंदुसुरद्रान् संस्थाप्य तेभ्यो ब
 लिंदत्वा येकेचित्तिहलोकेषु अगता बलिकां क्षिणः तेभ्यो बलिं प्रयच्छामिनमस्त्यपुनः पुनरितीशान्यां
 सर्वेभ्यो नृतेभ्यो नमर्इति बलिंदत्वा चामेत् ईति मंडपपूजा अथ गुरुर्महावेद्यां सर्वतो नद्रदेवतासा
 मान्यप्रयोगोक्ता आवात्य संपूज्य स्वकुंडे ग्निं स्थापयेत् ततः सर्वेपि होतारः तमेवाग्निं स्वस्वकुंडे प्र
 णयेयुः ततो गुरुः प्रासादां त ईशान्यां नैर्ऋत्यां वा हस्तमितवेद्यां चतुषष्टिपदेवास्तु पीठे सामान्यप्र
 योगोक्ता औषात्य संपूज्य स्वकुंडे ग्निं स्थापयेत् ततः सर्वेपि होतारः तमेवाग्निं स्वस्वकुंडे प्र
 त्यसंपूज्य ताभ्यो बलिंदत्वात् ततः कुंडेषु स्वस्वशाखीयपूर्वांगोत्तरं होतारः प्रतिदेवतमष्टोत्तरस
 हस्त्रमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिमष्टोवा प्रत्येकं समितिलब्धेः कुंडसंख्यया विनश्यजुहुयुर्नामिमं

त्रैः ततः पंचसंख्यया पंचविंशतिसंख्यया चाबिल्वेस्तद्धीजे वा वास्तोष्यत इति च तस्मिन्निर्वास्तोष्यते ध्रुवास्तु
 णामिति च दुत्वा अघोरे न्योथघोरे न्य इत्याद्येनाष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा वास्तु मर्मसंधानाय
 जुहुयुः ततो राक्षोघ्नपावमानस्तुक्तान्यानि सूत्र्या प्रासादं वेष्ट्य परितो जलदुग्धयोः पृथगविच्छिन्ने वा
 रेदत्वा पीठे पूजितां हेमी वास्तु प्रतिमां दधिर्द्वा सप्त धान्यशैवालं गंधाक्षतपुष्पयुतेः पक्कमृद्गांडे सं
 स्थाप्य तत्पिधाय चतुःषष्टिधा नाजित प्रासादां मेयकोणपदादुत्तरे आकाशपदे जानुमानं गतं कृत्वा
 जलेनापूर्य गंधपुष्पाणि प्रक्षिप्य मृद्गांडं तत्र निधाय गतं ते ये च मृदा पूरयेत् मृदाधिक्ये शुभं इत्यं
 वास्तु पूजां कृत्वा गुरुर्मंडपे शानभागे ग्रहवेद्यां ग्रहानिधि देवताः प्रत्याधि देवता विनायकादीन् पंचजो
 कपालांश्चावाह्यं संपूजयेत् ततः क्रुत्विजः समिश्रवाज्यैरष्टोत्तरसहस्राष्टोत्तरशताष्टाविंशति अ
 ष्टान्यतमसंख्याया कुंडेषु विनश्यदुत्वां विश्वकर्म निति वली दत्वा पूर्णाहुतिं जुहुयुः एतन्मंत्रप्रकारादि

कंसामान्यप्रयोगोक्तं अथ गुरुस्नानमंडपे ओं नमो नारायणेत्यभिमंत्रितेन पंचगव्येन भूमिं वेदिका
 त्रयंच संप्रोक्ष्य तत्र दक्षिणवेदिकायामास्तुतवाचुकायामक्षतेः स्वस्तिकं लिखित्वा अत्र वा विश्वकर्म
 णः पूजनं तत्र नद्रपीठं निधाय वेदिकायाः पश्चाद्धारिपूर्णानुसपल्लवान् षट्कुलशान् मृत् पल्लववृक्षी
 यकषाय गोमूत्र गोमय नरस गंधोदकेः प्रपूर्याः परानु पंचगंधजलेनापूर्य उदकसंस्तु पंक्तिरूपेणा
 सादयेत् ततो न्यस्तु पतिकुलशः नद्रपीठयुतमध्यवेदि पश्चिमे प्येवं स्तु पतिकुलशातिरिक्ता एकाद
 शनद्रपीठयुतोत्तरवेद्यास्तु परितोष्टोकलशान् पूर्वादि क्रमेण क्षारोदकक्षीरदधिसर्पिसुरेक्षुरसस्वा
 दूदकगर्भोदकदूर्वादकदूर्वादकयुतान् हिरण्यगर्भाद्यैरष्टनिर्मत्रैर्विन्यसेत् ततो न्येच वेद्याः पश्चि
 मभागे मृत्तिका गोमय गोमूत्र नरसमीक्षितं पंचगव्यक्षीरदधि घृतमधु शर्करा युता दशकुलशाः पंचद
 शशुद्धजलकुलशाः स्थापयेत् अथान्यान्यंच त्रिंशत्कुलशानासादयेत् तत्र द्वयोः शुद्धं जलं पंचसुष्ट

थकपंचामृतानिपंचसुजलं एकस्मिं सुगंधिजल एकस्मिन् च पत्रवकषाय एकस्मिन् द्रोणध्वः दशक्रमात्
 पुष्पैः फलैः सोवर्णजलेन गोशृंगोदकेन सप्तधा न्ये सहस्राक्षिद्रेः सर्वेषां धिनिः पंचपल्लवेर्दूर्वाभिर्नवरत्ने
 र्युताः कार्याः अवशिष्टेषु दशसु शुद्धजलमापूर्य क्रमेण कदंबशात्मजीजंबू अशोक पुष्पा चूत वट विच्यन
 ग पत्र पत्ता पल्लवांश्च क्षिप्वा लोकपालानां वाहयेत् सर्वेषां कलशेषित्यनेन स्थाप्याः सधुमवस्त्रं सुगंधं ते
 लं यवशालिगोधूममसुरविच्य चूर्णमुद्धर्तनार्थं आमलकचूर्णं सुगंधयक्षकदं मज्जामांसीचासादयेत्
 ततः श्वतुरो मंगलकलशानि कंचासादयेत् तदंते तीर्थोदककलशे सर्वसमुद्राः सरितः स्तीर्था निजलदा
 नदाः आयांतु यजमानस्य दुरितः क्षयकारकाः ईत्यादि तीर्थान्या वाहयेत् ततः स यजमानः आचार्यमि
 ति स्थपतिभ्यां सह सुमंगलघोषं कर्मकुटी गत्वा नृमा उपलिष्य विधिवदग्निं स्थापयित्वा प्रतिमानिर्माणे
 प्राणिवधादिदोष निरासार्थं घृतेन तिलैर्वा होमं करिष्येति संकल्प्या ज्यानागांतं कृत्वा देवमंत्रेणाज्यादु

ति शतद्वयं हुत्वा पूर्णाहुतिं च कृत्वा प्रतिमां कुशैः संमार्ज्य मधुघृताभ्यंगेन देवस्य व्रणनंगं कृत्वा संपूज्य पंच
 गेव्येन पृथक् स्नापयित्वा पुनः संपूज्य शंखनदिनरथादिना देवं महा मंडपं प्रादक्षिण्येन स्नानमंडपमानयेत्
 तत्र गुरुर्दक्षिणवेद्यां नद्रं कर्णे निरिति प्राङ्मुखं देवं नद्रासने निवेश्य पूर्वकल्पित षट्कलशेषं त्यं हिरण्यदि
 सहितं कलशं देवसमीपे निधाय काशी कुशस्थुली मायावंत्ययोध्यामधोः पुरी शांतिग्रामं सगोकर्णं नर्म
 दाचसरस्वति तीर्थान्येतानि कुंभे स्मिन् विशांतु ब्रह्मशासनान् अषारूढा सरोजाक्षी पद्महस्ता शशिप्रभा
 अगच्छंतु सरिज्येष्टा गंगा पापप्रणशिनी नीलोत्पलदलश्यामा पद्महस्तांबुजे क्षणा आयांतु यमुना देवी क
 र्मयानस्त्रितासदा प्राची सरस्वती पुण्यापयोध्वी गोतमी तथा चर्मिका चंद्रनागा च शरयू गंडकी तथा
 जंबुका च शतद्रुश्च कलिका सुप्रभा तथा वितस्ता च विपाशा च शर्मदा च पुनः पुना गोदा वरिमहावता शर्करा
 वर्तमार्जनी कावेरी कोशिकी चैव तृतीया च महानदी विटंका प्रतिकुला च सोमनंदा च विश्रुता करतो या वित्र

वतीदेविकावेणुकाचया अत्रेयगंगावैतरणीकाशमीरीद्रादिनीतथा पुावनीचशवत्रासाकन्मापाशंसिनी
 तथा वसिष्ठाचअपाष्याचसिंधुवत्यारुणीतथा तार्म्यचैवत्रिसंध्याचतथामंदाकिनीपरा तैलकाह्नीचपारा
 चदुंदुभीनकुलीतथा नीलगंधाचबोधाचपूर्णचंद्राशशिप्रना अमरेसंप्रभासंचनेमिषंपुष्करंतथा
 अषाढिंढिंढि नारलंनारस्तुंबलाकुलं हरिश्चंद्रं परंगुत्थंगुत्थंमध्येमकेश्वरं श्रीपर्वतंसमाख्यातंज
 लेश्वरमतःपरं आम्नातकेश्वरंचैवमहाकालंतथैवच केदारमुत्तमंगुत्थंमहानैरवमेवच गयांचैवकु
 रुक्षेत्रंगुत्थंकनखलंतथा विमलंचंद्रहासंचमाहेंद्रंभीममष्टमं वस्त्रादंरुद्रकोटिंचअविमुक्तंमहालयं
 गोकर्णनद्रकर्णंचमाहेंद्रंस्थानमष्टमं छागलएहंद्विरंचैवककोटंमंडलेश्वरं कालंजरवनंचैवदेवदा
 रुचनंतथा शंकुकर्णंतथैवेहस्तलेश्वरमतःपरं एतानद्यश्चतीर्थानिगुत्थक्षेत्राणिशर्वशः तानिसर्वाणि
 कुंभेस्मिन्विंशतुब्रह्मशासनादितिमंत्रेणतत्रतीर्थान्यावात्यदेवंस्नपयेत् यजमानश्चक्षिपवर्गय

शान्तिपूजयेत् ततो गुरुर्बहिर्निगत्यसिद्धार्थघृतपायसेस्त्र्यं चक्रमिति प्रागादिदिक्षु बलिंदत्वा चम्यदे
 वसमीपमागत्यत्रातारमिंद्रमित्यादिदशलोकं पाळमंत्रैर्मंडपातर्दिक्षुरक्षां कृत्वा देवस्याग्रे चतुरो ब्रा
 ह्मणानुपवेश्यस्त्वस्तिवाचयेत् तेभ्यश्च दक्षिणां दत्वा त्रिषो गृहीत्वा देवं स्नपयेत् अग्निर्मूर्ध्नेति मृ
 दा यज्ञायज्ञा च ईतिकपायेः गायत्र्या गोमूत्रेण गंधद्वारामिति गोमयेन मानस्तोक ईति न स्मना
 तत्सवितुरिति गंधोदकेन ततः पंचकलशैः पंचदेवैर्नमः शंभवे च ईति प्रथमेन १ हंसः शुचिषदिति
 द्वितीयेन २ यात्ते रुद्रेति तृतीयेन ३ विष्णोरराटमिति चतुर्थेन ४ ब्रह्मजज्ञानमिति पंचमेन ५ संस्थाप्य
 शतं जीवेति दूर्वाक्षतपुष्पैः संपूज्य वस्त्रेणाच्छाद्य द्वितीयवेद्यां नद्रंकर्णे चिरिति मंत्रेण तद्रासनं
 निधाय स्तीर्णं बहिरिति प्रागग्रानु कुशाना स्तीर्य तत्र प्रणवेन देवं निधाय प्राङ्मुखो वा भूत्वा कुंकु
 माक्तेन सूत्रेण लिंगमावेष्ट्य प्रतिमायां मुखं लिंगस्य चनेत्राणि सुवर्णशलाकया चित्रं देवाना

मितर्द्धचैतनकल्पयेत् उर्ध्वाधः पृथक् कर्तुं पश्य पुटद्वयं चाक्षुष्मेनेतिकल्पयेत् नेत्रमध्ये त्रिनागेन क
 नीनिकामपिकल्पयेत् तदानकश्चित् पुरास्तिष्ठेत् सुवर्णपायसं नक्ष्यं नोज्यं आदर्शं च शीघ्रं दर्शयेत्
 ततः शिल्पी लोहेनोद्धिखेत् गुरुर्मधुसर्पिन्यामन्यज्ये मं मे गंगे इति मंत्रेण नुक्ष्य पुनर्मृद्धो मया न्यां स्ना
 पयेत् प्रतिमा बहुत्वे तु मृदादिकलशोदकं किंचिच्छापयित्वा निचे उद्धिख्यते न स्नापयेत् मृद्धो मया न्यां स्ना
 पयेत् यजमानः सुवर्णशलाकं स्नानवस्त्रादिकं च शिल्पित्वेन दत्त्वा साहिरण्यां गां गुरवे दद्यात् गुरु उ
 त्तरस्यावेद्यां नद्रा मने देवं स्थापयित्वा कलशेन समुद्रज्येष्टा इति संस्थाप्य संपुज्य दूर्वाक्षतान् मूर्ध्नि दत्त्वा
 प्रार्थयेत् नमस्ते च सुरेशानि प्रकृतेर्विश्वकर्मणः प्रभावितोऽप्येव जगत्प्राप्नोति नमो नमः त्वयि स
 न पूजयामीति नारायणमनामयं रहितोऽप्येव देवेष्वनुद्धियुक्ता तदा भवेति ततो देवस्य दक्षिणे हस्ते प्र
 तिमावितस्तिमानं उर्णसूत्रं कनिकदं इति मंत्रेण बध्नीयात् सर्वसत्त्वमयं शान्तं परं ब्रह्म सनातनं त्वा

मेवा लंकरिष्यामित्वं वेद्यो नवतेन मर्दति पठित्वा चतुर्भिः कलशे स्थापयेत् ईदमापर्शत्याद्येन आपो देवी रि
 ति द्वितीयेन ईममे गंगे इति तृतीयेन तत्वायामीति चतुर्थेन ततो मिर्मूर्ध्वे तस्य पञ्चमृत्निका कलशेन समुद्र
 ज्येष्टा इति शुद्धोदक कलशेन गंधद्वारामिति सप्तपञ्चा गोमय कलशेन वरुणस्यो नं नवमिति शुद्धोदकेन
 तत्सवितुरिति द्वादश पञ्चा गोमूत्र कलशेन आपो ह्येति शुद्धोदकेन प्रसवेति मुष्टि संमित नर्मोदकेन
 शिवे यो वंति शुद्धोदकेन पथः पृथिव्यामिति त्रिपञ्च संमित पंचगव्येन कलशोदकेन देवी रापर्शति शुद्धो
 दकेन आप्यायस्वेति षोडश पञ्चक्षीर कुंभेन तस्मा अरंगमामर्शति शुद्धोदकेन दक्षिणा एव इति
 पंचविंशति पञ्चदक्षि कुंभेन बुज्जान ईत्युदकेन घृतवतीति सप्तपञ्च घृत कुंभेन देवस्य त्वेति जलेन म
 धुवाता इति त्रिपञ्च मधु कुंभेन आपो अस्मानिति जलेन आयंगोरिति त्रिपञ्च शर्करा कुंभेन आ
 पो ह्ययद्वहतीरित्युदकेन प्रक्षाल्य यज्ञायज्ञावर्शति वस्त्रेण संमार्ज्य सुगंधितेनेना न्ययुष्टपदादि

वेनियवशालिगोधूममसरुबित्वचूर्णे रुद्रस्य याते रुद्रशिवातनरिति आमजकचूर्णेन यक्षकर्मना नुलि
 पेत् यक्षकर्मस्तु कस्तुरिकाया द्वौ नागौ द्वौ नागौ कुंकुमस्य च चंदनस्य च यो नागाः शशिनस्त्वेक एव
 ही इत्युक्तः ततो जटामांस्यानुलिप्य मानस्तोके प्रातश्चिह्नुरितिकलशद्वयेन स्नापयित्वा अपामसो
 ममिति पंचामृतेन अयं राजा वरुणेन मन्यतां विप्रो यथा संते पयाः सिआप्या स्वसमेतुने आप्यांस्तु स
 मदितं मसोमविश्वानिरुतिभिः अश्वमेसधिष्टवर्द्धति पंचभिः कलशैः क्षालयेत् गुंधद्वारामिति गं
 धोदकेन यज्ञायज्ञावर्द्धति पंचपल्लवर्द्धतिकषायकलशेन यो ओषधीरित्यो पुष्पकलशेन याः फ प्रति
 लिनीरिति अष्टफलकलशोदकेन हिरण्यगर्भर्द्धतिसुवर्णोदकेन हविष्मतीरिति शृंगोदकेन शीताष्ट०
 धान्यमसीति धान्योदकेन सहस्राक्षेणिसहस्रधाराकलशेन यादिमार्द्धतिसौर्वेषधिजलेन शं सुदक
 नमो अरुसर्पेभ्यर्द्धति पल्लवोदकेन कांडात्काडादिति दूर्वोदकेन अष्टोव्याख्यादितिरलोदकेन १०

इमं मे गंगर्द्धति तीर्थोदकेन पुनः अष्टभिः कलशैः पूर्वकल्पितैः समुद्रसंज्ञितैः स्तपयेत् कथानः श्वित्रर्द्धति क्षाणे
 दकेन आप्यायस्वेति क्षीरकुंभेन दधिक्वाण्वर्द्धति दध्नः घृतवतीति घृतस्य पयः पृथिव्यामिती सुरसस्य
 देवं बर्द्धति सुरोदकस्य स्वादिष्टयेति स्वादूकस्य सरस्वती योन्यामिति गर्भोदकस्य पुनर्दशभिः पल्लवैर्लोक
 पात्रकलशैः स्तपयेत् तत्र त्रातारमिंद्रमिति कदंबपल्लवकुंभोदकेन तन्नो अग्नर्द्धति शात्मलीपल्लवेन
 सुगन्धः पंथा मिति जंबूपल्लवेन असुन्वंतमिति अशोकपल्लवेन तत्वायामीति प्लाक्षेन वायो येतर्द्धति चू
 तपल्लवेन वयं सोमेति वटपल्लवेन तमीशानमिति बिल्वपल्लवेन नमो अरुसर्पेभ्यर्द्धति नागपल्लवेन
 ब्रह्मजज्ञानमिति पलाशापल्लवेन ततः सुमंगलघोषैः श्रुतुर्भिः कुंभैः एकेन वा कुंभेन देवं स्नापयित्वा
 सुगंधिना न्यज्य सितवस्त्रेण परिमृज्य विश्वतः श्रुत्सुरितिसंकलीकृत्य देवमावाहयेत् एव्ये हि न गव
 न्निविच्छो लोकानुग्रहकाम्यया यज्ञनागं गृहाणेमं वासुदेवनमोस्तुते हिरण्यवर्णेति पाद्यं ताम आर्घ्यं ॥

विनालित्वाचमनीयं अंबकमितिबंदनादि वेदाहमित्युपवीतं अनिक्खितिवस्त्रं वेदाहमित्युत्तरीयं इदं वि
 स्तुरितिपुष्पं धूरसीतिधूपं चंद्रमामनसईतिदीपं अनपातईतिनैवेद्यं आचमनं पुष्पांजलिंदत्वा प्रा
 र्थनांचरुत्वा स्नानवस्त्रंनैवेद्यादिकंशिल्पिनेदद्यादितिदेवस्त्रपनविधिः इतिद्वितीयदिनविधिः
 अथदेवपुरुषसूक्तेनस्तुत्वा उत्तिष्ठोतिष्ठगोविंदत्यजनिद्रांजगत्पते त्वयिसुप्तेजगत्सुप्तेमुत्थितोत्थि
 तज्जहिति नमुत्थाप्यरथमारोप्यमंगलसूक्तेनमंगलघोषेणच प्रासादक्षिण्येनानीययागमंडपपश्चिम
 द्वायांछेनेतिप्रवेश्य वेद्याःप्राङ्मुखंदेवंपश्चिमभागेउपविश्यमधुपर्कंकुर्यात् ततोवेद्यांकुशाना
 स्तीर्यतदुपरिशय्यामास्तीर्यवेद्याःपूर्वादिदिक्षुविष्णुमधुसूदनत्रिविन्नमवामनाउभेयादिकोणेषुश्री
 धरच्छषीकेशपद्मनानदामोदरांश्चपूजयेत् ॐ नमोनारायणायेतिमंत्रेणविष्णुंशय्यायांनिवेशयेत्
 शिवादिप्रतिष्ठायांतुनमःशंनवायेतिशय्यायांनिवेश्य भवंशर्वईशानंपशुपतिंरुद्रंउग्रंनीमंमहांतंच

१९

पूर्वादि क्रमात् पूजयेत् ततःशय्यायांदेवंशाययित्वात्रिनिर्वस्त्रैःदेवमाछाद्यदेवस्यशिरोदेशेभूमौस
 हिरण्यनिद्राकलत्रामपोदेवीरुपद्वयईतिप्रतिष्ठाप्य आप्पायस्वेतिमधुसर्पिन्यांदेवमन्यज्ययातिरुद्रेति
 तेजसर्पपैरुपलिप्यगंधादिनान्यर्च्यबृहस्पतेपरितिसितंपरिसरंदद्यात् अन्नवासुदेवस्यबृहस्पतेपरीति
 मंत्रेणकंकणबंधनमित्येके ततोदेवस्यपादनानिवक्षसिरःसुविश्वतःश्रुष्टुरित्यालंभनं ततस्तदक्षिण
 पार्श्वेचत्रंभ्यजनंचरणदेशेपादुकेपार्श्वयोःशान्तिकुंजोआसनदर्पणघंटानक्षत्रोच्चजलपात्रादिकं
 चदेवस्यपुरतःस्थापयेत् ततो नमस्तिळेर्दनेदेवस्यपरितोरक्षार्थंप्राकारत्रयंकृत्यामंडपाद्वहिर्गत्वा
 प्रतिदिशंश्लोकपालेभ्योगंधादिपूर्वकंबलिंदद्यात् नूतेन्यश्चअंबकमिति बलिमंत्रस्तुपूर्वदिग्वासि
 न्योदिकपतिदिकनूताधिपतिदिकरुद्रदिङ्मातृदिकक्षेत्रपालेभ्योनमईत्येवंप्रतिदिशंततःआचम्यहो
 मंकुर्यात् तच्चथाॐ परायविष्ण्वात्मनेस्वाहेतिविष्णवे अन्यदेवतायांॐ परायशिवात्मनेईत्याद्यूहः

अनेनाष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेष्टोवातिर्लेख्यैर्वाप्रत्येकंदत्वा प्रतिमायांन्यासानुकुर्यात्
 अपादयोः उत्तदयेमल्लोटेइतिप्रणवन्त्यसेतु नूःपादयोः भ्रुवःत्तदयेस्त्र्यल्लोटेइतिव्याहृतिर्यसेतु
 अतालुके आमुरेवैदक्षिणनेत्रेईवामनेत्रेउदक्षिणश्रवणेउवामेन्द्रदक्षिणगंडेन्द्रवामेन्द्रदक्षिणना
 सापुटेउवामेणउध्वदशनेषुऐअधोदशनेषुॐउध्वेष्टेओअधरेअंल्लोटेअः जिह्वायांयत्नचिरच
 क्षुषोः लनाशिकायांवदशनेषुशश्रोत्रयोः षउदरेसकटिदेशेहृदयेसनाभ्यांललिंगेपफव नमदक्षि
 णबाहौतथदधनवामेटठडढणदक्षिणजंघायांवछजप्रज्ञवामायांकष्वगघउ०सर्वांगुलीषुइति
 मातृकान्यासः रविचंद्राभ्यांनमोनेत्रयोः नोमायत्तदयेबुधायस्कंधेवृहस्पतयेजिह्वायांशुक्रायल्लि
 गेशनेश्वरायल्लोटेराहावेपादयोः केतवेकेशेधुरोहिणीभ्यात्तदयेमृगशीर्षायक्षिरसि आर्द्रायेके
 शेषुपुनर्वसुभ्यांदक्षिणश्रवणेउत्तराफाल्गुनीभ्यांवामेहस्तायहस्तयोः चित्रायेदक्षिणमुजेस्वात्ये

१२

वामेविशाखाभ्यःअनूराधेभ्यःस्तनयोः ज्येष्ठायैदक्षिणकुक्षौ मूलोयैवामे पूर्वाषाढाभ्यःकटिपार्श्व
 योः उत्तराषाढाभ्यःउत्तराभाद्रपदाभ्यःउध्वो रेवत्येअश्विनीभ्यांजंघयोः भरणीभ्यःकृतिकाभ्यः
 पादयोः ध्रुवायनभ्यां सप्तर्षिभ्यःकुंठे मातृमंडलायकटिदेशे विष्णुपदेभ्यःपादयोः नाग
 वीथेअंगवीथ्येवनमात्तायां ताराभ्योरोमकपेषु अगस्त्यायकोस्तने इतिप्रहादिन्यासः चैत्राय
 नमः क्षिरसि वैशाखायनमःमुखे ज्येष्ठायत्तदये आषाढायश्रावणायस्तनयोः भाद्रपदायउदरे अ
 श्विनायकट्यां कार्तिकायमार्गशीर्षायउर्वोः पोषायमाघायजंघयोः फाल्गुणायपादयोः संवत्सराय
 परिवत्सरायईदावत्सरायानुवत्सरायनमईतिदक्षिणोध्वान् प्रादक्षिण्येनचतुर्षुबाहुषु पर्वभ्योनमः
 संधिषु ऋतुभ्योल्लिंगे अक्षोरान्नेभ्योःस्त्रिपुक्षणायल्लवायकाष्ठोयैरोमसुरुतायमुखे त्रेतायत्त
 दये द्वापारयनितंवे कल्येपादयोः मन्वंतरेभ्योबाह्वोः परायपरार्द्रायजंघयोः महाकल्पायशरी

रे उदगयनायदक्षिणायनायपादयोः विषुवतेसर्वांगुलिषु इति कालन्यासः ब्राह्मणायमुखे क्षत्रि
 यायउर्वोः शूद्रायपादयोः संकरजेभ्यः पादाग्ने अनुलोमजेभ्यः सर्वांगसंघिषु गोभ्योमुखे अजा
 भ्यः अविभ्यः हस्तयोः ग्राम्यपशुभ्यः अरण्यपशुभ्यः उर्वोः इति वर्णन्यासः ऋग्वेदायशिरसि यजु
 र्वेदायदक्षिणेनुजे सामवेदायवामे सर्वोपनिषत्तुल्योत्तरे इति दासपुराणे न्योजंघ
 योः अथर्वांगिरसेभ्यः नानोः कल्पसूत्रेभ्यः पादयोः व्याकर्णायवक्त्रे तर्कभ्यः कंठे मीमांसायै
 निरुक्तायत्तदये चंद्रशास्त्रेभ्योऽप्योतिः शास्त्रेभ्योनेत्रयोः गीतशास्त्रेभ्योऽनुशास्त्रेभ्योऽश्रोत्र
 योः वक्ष्यतंत्रायनमः ओष्ठयोः इति विद्यान्यासः दिवेभ्योऽर्धे सूर्यलोकायचंद्रलोकायनेत्रयोः
 अनिललोकायघ्राणे योमनेनान्यां समुद्रेभ्योऽवस्तिदेशे पृथिव्येपादयोः इवैराजंन्यासः हिर
 ण्यगर्भायशिरसि रुक्मायकेपेक्षु रुद्रायललाटे यमायक्षुकुत्वां अश्विन्याकर्णयोः वैश्वान

१२

रायमुखे मरुद्भ्योघ्राणे वसुभ्यः कंठे रुद्रेभ्योऽदंतेषु सरस्वत्यै जिह्वायां इंद्रायदक्षिणेनुजे वज्र
 येवामे प्रह्लादायदक्षिणस्तने विश्वकर्मणेवामस्तने नारदायदक्षिणकुक्षौ अनंतादिभ्योवाम
 कुक्षौ वरुणायहस्तयोः मित्रायपादयोः विश्वेभ्योदेवेभ्योऽरुमध्यपितृभ्योजानुमध्ये यज्ञेभ्यः
 जंघयोः राक्षसेभ्योगुत्फयोः पिशाचिभ्यः पांथे असुरेभ्यः पादयोः वसुभ्यः पादांगुलिषु विद्या
 धारेभ्यः पाद्वर्णाः ग्रहेभ्यः पादतल्लयोः गुत्फकेभ्यः गुदे पूतनादिभ्योऽनखेषु गंधर्वेभ्यः ओष्ठयोः
 कार्तिकेयायंगणेशायकटिपार्श्वयोः इति देवयोनिन्यासः मत्स्यायनमः भूर्ध्वि कूर्मायपादयोः वारा
 हायजंघयोः नृसिंहायललाटे वामनायमुखे परशुरामायत्तदि रामायबाहुषु रुक्मायनान्यां
 बुद्धायबुद्धौ कल्किनेजानुनि केशवायशिरसि नारायणायमुखे माधवायग्रीवायां गोविंदायबा
 ह्वोः विष्णवेत्तदये मधुसूदनायपृष्ठे त्रिवीक्रमायकृत्वां वामनायजठरे श्रीधरायत्तृषीकेश

यजं चयोः पद्मनाभाय गुल्फयोः दामोदराय पादयोः इति मूर्तिन्यासः अश्वमेधाय मूर्ध्नि नरमेधाय
 ललाटे राजसूयाय मुखे गोसवाय कंठे द्वादशाहाय त्वादहिने न्योनानो सर्वजिते न्योदक्षिण क
 ट्यां सर्वमेधाय वामकट्या अग्निष्टोमाय लिङ्गे अनिरात्राय वृषणयोः अतो र्यामाय उर्वोः षोडशि
 ने ज्ञानोः उक्थ्याय दक्षिणजंघायां वाजपोयाय वामायां अत्यनिष्टोमाय दक्षिणबाहो चानुमा
 स्याय वामे सौत्रामण्ये हस्तेषु पश्चिष्टिन्यो गुलिषु दर्शपूर्णमासा न्यानेत्रयोः सर्वष्टिन्यो रोमक
 षेषु स्वाहाकाराय वषट्काराय स्तनयोः पंचमहायज्ञेभ्यः पादांगुलिषु आहवनीयाय मुखे दक्षिण
 मूले त्वादये गार्हपात्याय नानो वेद्ये उदरे प्रवर्ग्याय भूणेषु सवनेभ्यः पादयोः ईध्मेभ्यः बाहुषु दर्श
 न्यः केशेषु इति क्रतुन्यासः अथ मूलमंत्रन्यासः आयुधन्यासः शक्तिन्यासः अंगन्यासः इति साधा
 रण सर्वत्र वैष्णवमधिकृत्य कृत्यंते धर्माय मूर्ध्नि ज्ञानाय त्वादहि वैराग्याय गुत्थे ऐश्वर्याय पादयोः

१४

खड्गाय शिरसि शार्ङ्गय मस्तके मुसलाय दक्षिणनुजे हलाय वामे चक्राय नन्यां पद्माय जठरे सद
 र्शनाय पृष्ठे च शंखाय लिङ्गे गदये वृषणे च पाशाय जंघयोः जानुनोश्च पद्माय गुल्फयोः वज्राय पाद
 योश्च अथ शिबे वज्राय शक्तये दंडाय खड्गाय पाशाय ध्वजाय अंकुशाय त्रिशूलाय चक्राय पद्माय इति
 शिबे इत्यायुधन्यासः लक्ष्मेललाटे सरस्वत्यै मुखे रत्ये गुत्थे प्रीत्ये कंठे कीर्त्ये दिक्षु शान्त्ये त्वादहि तुष्टे
 जठरे पुष्ट्ये सर्वत्र शक्तिन्यासः मूलमंत्रस्य त्वादयाय त्वादये शिरसे शिरसि शिखायै शिखायां कवचा
 य सर्वांगेषु नेत्रा न्यानेत्रे अस्त्राय करयोः एव क्रमेण मंत्रस्य विनागाः श्रीवत्साय उरसि कौस्तुभाय
 कंठे वनमालायै स्कंधे इत्यंगन्यासः ॐ पादयोः न जानुनोः मोगुत्थे न नान्यां गल्हदये वकंठे नेमु
 खे वानेत्रयोः सुनाले देमूर्ध्नि वा दक्षिणपार्श्वे यउत्तरे इति द्वादशाक्षरं न्यासः प्रतिमायां जिवं न्या
 सः तत्र तेजो नावायित्वा बुद्धीद्वयं कर्मेन्द्रियं मनः प्राणपंचकाहंकारशब्दतन्मात्रादिकं सर्वसंयोज्यपुरुष

भावंसं नायित्वा सर्वसाक्षिणं च नावयित्वा तत्र तत्त्रयं न्यसेत् तद्यथा आत्मतत्वाय नमः आत्मतत्वाधि-
 पतये ब्रह्मणे नमः पादयोः विद्यातत्वाय नमः विद्यातत्वाधिपतये विष्णवे नमः हृदये शिवतत्वाय नमः
 ऋद्धयोः शिवतत्वाधिपतये रुद्राय नमः शिरसीति अथ सूर्यस्य गायत्रीन्यासः तपादांगुष्ठयोः त्सगुल्फ-
 योः विजंघयोः तु जानुनोः वु उर्वोः रेगुल्फे णिवृषणयोः यंकटिगे ननात्तो गोजठरे देसनयोः
 वल्हृदये स्पकंठे धीवदने मातुलुदेगे हिनासिकाग्रे धिचक्षुषोः योन्मध्ये योत्तमोटे नः पूर्वदिशि
 प्रदक्षिणादिशि चोपश्रिमदिशि दउत्तरदिशि यामूर्ध्नि नू सर्वत्र तत्सवितुर्हृदये वरेण्यं शिरसि
 नगो देवस्य शिखायां धीमहि कवचे धियो यो नः नेत्रत्रये प्रचोदयादस्त्रे इति गायत्रीन्यासः अथ
 मंत्रन्यासः अग्निमीले पादयोः ईषेत्वा गुल्फयोः अग्न्याया हि जंघयोः शनो देवी जान्वोः बृहद्रथं तरे
 उर्वोः स्वस्ति नो मिमीता जठरे दीर्घायुत्वाय हृदये ह्रीश्च ते कंठे वातारं वक्त्रे अंबकं संयोनेत्रयोश्च म

१५

इति मूर्ध्नि इति मंत्रन्यासः अथ द्वादशाक्षरेण नारायणस्य मूर्तिन्यासः ॐ केशवाय शिरसि नं नाराय-
 णाय मुखे मां माधवाय ग्रीवायां नंगो विंदाय कंठे गं विष्णवे पृष्ठे वं मधुसुदनाय कुक्षौ ते त्रिवि-
 क्रमाय कट्यां वां वामनाय जंघयोः सुं श्रीधराय वामगुल्फे दुं लक्ष्मीकेशाय दक्षिणे वां पद्मनाभा-
 य वामपादे यं दामोदराय दक्षिणे ॐ हुं हृदयाय हृदये विष्णवे शिरसे शिरसि ब्रह्मणे शिखा-
 ये वषट् शिखायां धृवाय कवचाय हुं कवचे चक्रिणे नमः अस्त्राय फट् अस्त्रं नमः शं नवाय हस्त-
 योः गायत्रिदक्षिणे नेत्रे विजयाय नमः वामनेत्रे चक्रिणे चक्ररूपाय पिंगलास्त्रं दिक्षु ईत्यष्टां
 गविष्णुमंत्रन्यासः सहस्रशीर्षापादयोः पुरुष एवेदं जंघयोः एतावानस्य जान्वोः त्रिपादूर्ध्व उर्वोः
 तस्माद्विराट् पृषण्योः तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतः संमृत्कट्यां तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतं त्रचनाभ्यां तस्माद-
 श्वात् हृदि तं यज्ञं स्तनयोः यत्पुरुषेण च्छुवोः सप्तास्यासेति नात्ते यज्ञेना शिरसि अद्र्याः संमृतात्

दये वेदाहंशिरसि प्रजापतिशिरसां योदेवेभ्यः कवचं रुचं ब्राह्मं जनयंतनेत्रयोः ह्रीं - ते अस्त्रे
 इति पुरुषसूक्तं न्यासः अथ शिवस्य पंचब्रह्म न्यासः अंगुष्ठयोरीशानं तर्जन्योस्तत्पुरुषं मध्यमयोर
 चोरं अनामिकयोर्वामं कनिष्ठयोः सद्योजातं ततः कनिष्ठयोर्हृदयं अनामिकयोः शिरः मध्यमयोः
 शिरसाः तर्जन्योः कवचं अंगुष्ठयोः रस्त्रं विन्यस्य परेण तेजसा संयोज्य कवचेनावगुंष्टसर्वकर्मसु नि
 योजयेत् आचमनं सर्वत्र इत्यं देवस्य करन्यासं कृत्वा लिंगमुद्रां बध्वा ईशानः सः शिवो मू इति मंत्रे
 णेशानमुष्टिं बध्नीयात् ततः ईशानः सर्वविश्वो मू इति अंगुष्ठे रुद्रमुद्रायामुष्टिं तत्पुरुषाय
 मही तन्नोरुदयात् इति एवं तर्जन्यंगुष्ठयोगान् तत्पुरुषं मुखे अचोरेभ्यो नरेभ्यः सर्वेभ्यः रूपे
 भ्यः इति मध्यमांगुष्ठयोगेन हृदयचोरं वामदेवां मनोमनाय नमः इत्यंगुष्ठानामिकयोगेन वाम
 देवं गुह्ये सद्योजातं नमः नैवेन स्वमां नवोद्गमः इति कनिष्ठांगुष्ठयोगेन पादावारं नमः

१६

मस्तकांतं यावत्सुतिव्यापकत्वेन ब्रह्म न्यसेत् ततः ईशानः सर्वविद्यानां नम इति शशिरिमुपरित
 नमूष्मि ईश्वरः सर्वभूतानां नम इति अनयदां पूर्वमूष्मि ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्म न
 म इति ईष्टां दक्षिणमूष्मि शिवो मे अस्तु नम इति मरीचीमुत्तरमूष्मि सदाशिवो नम इति ज्वालिनीप
 श्चिममूष्मि ततः तत्पुरुषाय विद्महे नम इति पूर्ववक्त्रे शान्तिं महादेवाय धीमहीति दक्षिणवक्त्रे
 विद्यां तन्नोरुद्र इत्युत्तरवक्त्रे प्रतिष्ठां प्रचोदयादिति पश्चिमवक्त्रे धृतिमिति तत्पुरुषकलाचतुष्टयं न्या
 सः ततो चोरेभ्यो नम इति तमां हृदये यचोरेभ्यो नम इति रजामुरसि चोरजरांस्कंधयोः चोरतरेभ्यो
 निद्रां नानो सर्वेभ्यः सर्वव्याधिं कुक्षो सर्वशर्वेभ्यः मृत्युं पृष्टे नमस्ते अस्तु ध्यां वक्षसि रुद्ररूपे
 भ्यः नृपां उरसि इत्यष्टां वचोरकलाः वामदेवाय नम इति रजांगुह्ये ज्येष्ठाय नम इति रक्षां लिंगे श्रे
 ष्ठाय नम इति दक्षिणोरो रुद्राय नम इति कल्यां वामोरो कलाय नम इति कामां दक्षिणजानो कल

विकर्णयनमर्शतिसजीविनीवामजानो बलविकर्णयनमर्शतिक्रियांदक्षिणजंघायां बलायगृद्धिं
 वामजंघायां बलच्छायायैदक्षिणस्थितिं प्रथमेनायथात्रीवामस्थितिं सर्वभूतदमनायनमर्शति
 नामलौकिक्यां मननमर्शतिशोषणीदक्षिणपार्श्वे उन्नमनायनमर्शतिजक्ष्मीवामपार्श्वे इतित्रयो
 दशकलाः सद्योजातंप्रपद्यामिनमसिद्धिंदक्षिणपादे सद्योजातायवैनमोनमर्शतिऋद्धिंवामपादे
 नवेनमर्शतिदितिंदक्षिणालो अनवेनमर्शतिजक्ष्मीवामपालो नातिनवेनमर्शतिमेधांनासायां नव
 स्वमांनमर्शति कान्तिशिरसि नवनमर्शतिस्वधांदक्षिणबाहो उद्रवायनमर्शतिप्रक्षांवामबाहो इ
 तिसद्योजातष्टकं ततःसमाध्याःसर्वाःकलाःअत्रविशंत्वितिकलांतरंन्यासनावनांरुत्वामुद्राश्चप्र
 दश्यविद्यादेवंहंसं संपाद्यहंसेतित्त्वादयान्यासकुर्यात् अथनृसिंहे नृसिंहउग्ररूपज्वलज्वल
 प्रज्वलप्रज्वलस्वाहा इतिमंत्रः नारसिंहीयदास्त्राप्यात्वधियास्यनिशागमे कृत्रिमंवाथसाक्षा

१७

द्वापशुंदत्वाबलिंहरेत् एवंन्यासंरुत्वापरमेष्ठिनंनमस्कृत्यनिद्रामावाहयाम्यहं मोहिनींसर्वभूता
 नांमनोविन्मकारिणी विरूपाक्षेशिवेशंतेआगच्छतंतुमोहिनी वासुदेवहितेरुष्टेक्ष्मांवरविन्द
 धिते आगच्छसहस्राक्षसं सुप्तसंसारमोहिनी सुषुप्तःसंहरदेविकुमार्यैकांतमानसे श्रमनिःश्वा
 सवात्सवंवेआगच्छ नुवनेश्वरि तमःसत्वरजोपेतेअगच्छत्वरिवारिणि मनोबुद्धिरहंकारसंहारस्त्वंसर
 स्वति शब्दस्पर्शश्चरूपंचरसोगंधश्चपंचमः आगच्छगृहसंक्षिप्यमोहपाशनिबंधिनि नवस्यो
 त्यतिहेतुस्त्वंयाविदानूतसंप्लवं नुवःकल्याणसंध्यायांवससेत्वंचराचरे नोगिशय्याप्रसुप्तस्यवासु
 वस्यशासने त्वंप्रतिष्ठासिवेदेविमुनियोनिमुद्धिते पितृदेवमनुष्याणांसयक्षोरगराक्षसां पशुप
 क्षिमृगाणांचयोगमायाविवर्द्धिनी वससेसर्वसत्त्वेषुमातेवहितकारिणी एहिमाविन्मर्तित्वंचशु
 न्यांस्थानगोचरे विशनासापुटेदेविकंठेचोत्कंठिनाविश प्रतिनावायसांसर्वमातृवद्देविसुंदरि इह

मर्चमयादत्तं पूजेयं प्रतिगृह्यतां उपप्रागत्परमं यदिति मंत्रो यंतस्याः पूजेविधेः स्मृतः निद्राकलशो
निद्रां पूजयित्वा लोकपालमावृक्षेन्नपालं नूतेभ्यो वक्षिंदत्वा स्थाप्य देवं शय्यांतः प्राच्यां सर्वतो नद्रे पू
जयेत् विष्णुश्चेत्तद्वादशगोरेचक्रमध्ये षट्दले पद्मे मूलमंत्रेण देवं निवेशयेत् ॐ हूं त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं
कर्णिकार्यां त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं कर्णिकार्यां त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं कर्णिकार्यां त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं कर्णिकार्यां
वायनमर्शति कवचं पश्चिमे चक्रिणेनमर्शति फट् अस्त्रमुत्तरे शंखवायनमर्शति गायत्रीमाग्नेयदले वि
जयायनमर्शति सावित्रीमीशानदले ज्योतीरूपायनमोनेत्रुत्ये चक्रिरूपायनमः पिंगलास्त्रं वायव्ये इति
गर्भावर्णं आरासुपूर्वादिक्रमेण केशव नारायणमाधवगोविंदविष्णुमधुसूदनत्रिविक्रमवामनश्री
धरत्तृतीयेन पद्मनाभनामोदर इति द्वादशमूर्तिः पूजयेत् इति द्वितीयं करणं प्रागादितिः स्वधाय
नमः गदीयेनमः चक्रायेनमः शंखायेनमः पद्माय हलाय मुसलाय शार्ङ्गायनमर्शति तृतीया

वरणं अथमूर्तीशाः पृथिवीमूर्तये नमः पृथिवीमूर्त्यधिपतये शर्वाय० अग्निमूर्तये० अग्निमूर्त्यधि
पतये पशुपतये० यजमानमूर्तये० यजमानमूर्त्यधिपतये उग्राय० अर्कमूर्तये नमः अर्कमूर्त्यधिपतये
रुद्राय० जलमूर्तये जलमूर्त्यधिपतये नवाय० वायुमूर्तये० वायुमूर्त्यधिपतये ईशानाय० इंदुम
ूर्तये० इंदुमूर्त्यधिपतये महादेवाय० स्वमूर्तये० स्वमूर्त्यधिपतये नीमाय० इत्यष्टौ मूर्तीस्तदाधि
पांश्चार्चयेत् वैष्णवीपंचैवमूर्तयः तदा पूर्वे पृथिवीमूर्तये० पृथिवीमूर्त्यधिपतये वासुदेवाय० द
क्षिणे जलमूर्तये० जलमूर्त्यधिपतये संकर्षणाय० पश्चिमे अग्निमूर्तये० अग्निमूर्त्यधिपतये प्र
द्युम्नाय० उत्तरे वायुमूर्तये० वायुमूर्त्यधिपतये अनिरुद्राय० मध्ये स्वमूर्तये० स्वमूर्त्यधिपतये
नारायणाय० इति शैवे पंचमूर्तिपक्षे ब्रह्माविष्णुरुद्वेश्वरसदाशिवा एवमूर्तिपाः इन्द्रादयस्तु सर्वत्र
पूजनीयाः तत्र आचार्यः क्रमेण पञ्चान्नोदुंबराश्वत्थापामार्गशमीसमिधां प्रत्येकं द्वादशसहस्राणि

षट्त्रीण्यष्टसहस्रमष्टशतंवाहिरण्यगर्जइतिकुंडसमीपे संस्थाप्य शान्तिकपोष्टिकमंत्रैर्यथाविनागं
सक्रुत्विजुहुयात् प्रतिकुंडमेकैकक्रुत्तिकमूर्तिमूर्याधिपतिलोकपालानुपूर्वादिक्रमेण ततमंत्रेण पूज
येत् शन्नो वातः शन्न इन्द्राग्नी शन्नो देवीरिति शान्तिकमंत्रः पुष्टिर्नर एवाग यस्फानस्त्रं वक मिति पोष्टि
काः ततो मूर्तिपाः पूर्वकुंडे पलाशसमिधमष्टसहस्रमष्टशतंवातिर्लेखा अग्निमीळ इति जुहुयुः
इषेत्वेति दक्षिणे अग्न आयाहीति पश्चिमे शन्नो देवीरित्युत्तरे यदाष्टौ कुंडानि तदा ॐ वोषडित्या
ग्नेयेदश प्रणवान् सरुद्रायत्री चोत्कानैर्ऋते जातवेदस इति वायवे नमो ब्रह्मण इति शानकुंडे
मूर्ध्ना नंदिव इति पूर्णाहुतिं जुहुयुः आहुतिसंपातानुशान्तिकलशे कुंडसमीपे स्थापयेयुः ततो म
र्तिमूर्तिपलोकपलेन्यः समिद्धि घृतेन तिष्ठेत् वाष्टसहस्रमष्टशतंवा जुहुयुः तेषां मंत्रास्तु स्योनाष्ट
थिवीति पृथिवीमूर्तेः अघोरेन्य इति पृथिवीमूर्तिपतेः शर्वस्य इन्द्रायेदो इतींद्रस्य अग्निं दूतमित्यग्नि

१९

मूर्तेः यः पशुनामित्यग्निमूर्याधिपतेः पशुपतेः अग्न आयाहीत्यग्नेः असिहि वीरेति यजमानमूर्तेः
तमिंद्रं जोहवीमीति यजमानमूर्तिपतेरुग्रस्य यमाय सोममिति यमस्य उदुत्यमिति सूर्यमूर्तेः आवो
राजानमिति सूर्यमूर्याधिपतेरुद्रस्य इमं मे इति वरुणस्य वात आवात्विति वायुमूर्तेः तमीशानमिति
वायुमूर्तिपतेरीशानस्य आनोनियुद्धिर्वायवे वयं सोममिति सोममूर्तेः इंद्रं तं शुं नेति सोममूर्तिपते
र्महादेवस्य अनित्यं देवं कुबेरस्य आदित्यप्रत्नस्येति रवमूर्तेः मृगो न नीमत इति रवमूर्तिपतेर्नीमस्य अ
नित्यादेव सवितरीशानस्य ततोष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशत्यष्टान्यतम संख्यया महाव्याहृति निस्तिष्ठ
वयं ग्रीहि च वां ज्यैः क्रमेण प्रत्येकं जुहुयुः ततोऽगुरुः स्थाप्य देवतालिङ्गकेन मंत्रेण घृतेन तिष्ठेत् वाष्टसहस्र
मष्टशतंवा हुत्वा पूर्णाहुतिं हुत्वा देवस्य दक्षिणे कर्णे होमं निवेद्य पूर्वकुंडे घृताहुतयष्टकं मूलमंत्रेण हुत्वा
देवस्य पादोऽष्टशेत् मूलमंत्रेण पूर्वोक्तसंख्यया याम्यकुंडे हस्तोदधि हुत्वा देवनाचिं स्पृशेत् वारुणकुंडे

क्षीरं दुत्वा तद्वदयं स्पृशेत् सोम्यकुंडे सध्या दुतीर्द्वत्वा मूर्द्धनं स्पृशेत् वरुणकुंडे मिश्रं घृतादिचतुष्टयं दु-
 त्वा तेनेव पूर्णं दिवा देवसर्वां स्पृशेत् ततः कर्मुशिला ब्रह्मशिला पिंडिका वाहनानि परिचारकदेवांश्चैव
 दिक्केर्नाममंत्रैर्वासं पूज्य मुख्यप्रतिमाया वामपार्श्वे चिवासयेत् तानिमधुघृतेनान्यत्र प्रक्षाल्य संपू-
 ज्य वस्त्रेण छाद्य प्रधानप्रतिमा पिंडिकायां च स्वस्वमंत्रन्यासं कुर्यात् तत्र विष्णुश्चेत् स्थाप्य सदा ॐ
 घटं पंवं नं फलक्ष्म्ये नमः एतानि पंचाक्षराणि तद्वद्विः शिखा कवचनेत्रसंज्ञा कानि दुर्घटं तो वा वचनस-
 मुद्राय इति पिंडिकायां पंचागानि न्यस्य तत्र यमूर्तिमूर्तिपांश्च पूर्ववद्विन्यसेत् तदा ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं ह्रीं
 परब्रह्मणे सर्वाधाराय नमः ॐ ह्रीं श्रीं ह्रीं दिव्यतेजोधारिणि सुनगे नम इति मंत्रान्यासं चिवासये-
 त् इत्यधिवासनं प्रसादोपि चेन्न तानस्तस्याप्यधिवासनं तत्र प्रासादाग्ने एकाशीतिपदं मंडलं द-
 तेः कृत्वा तेषु पदेषु सप्तधान्यपुजान् कृत्वा जलपूर्णं नेकाशीतिकुं नानादृत्य तत्र नवनवकानां मध्यमं

२०

मध्यमं कोष्ठं ज्ञात्वा तेषु नवकुं नानु मध्यपूर्वादि क्रमेण न्यस्य मध्यकुं नेनाम्युदुंबरश्वत्थपैत्रैकाशी-
 कपलाशपुष्पान्यग्राधकदंबाम्बुवित्वा ज्वनवृक्षसंनवं पल्लवद्वादशकं सोमाय नवस्य तं तर्गताय नम-
 इति निक्षिपेत् ततः पद्मकरोचनादूर्वा कुरदूर्नपिंजलश्चेत् पीतसर्षपसितरक्तचंदनजातीकुसुमन-
 द्यावर्तमिति दशकं पूर्वं यवव्रीहिति लसुवर्णरत्नतसमुद्रगामी नदीकुलमृत्तिका न्यस्य संस्पृष्ट गोमय-
 मितिसप्तकं अग्नेये सहदेवी विष्णुक्रांता नृंगराजमहोशधीशमीशानावरीगुडूचीश्यामाकमित्यष्टकं या-
 म्ये कदलिपुगीफलनारीकेलविल्वनारिं गमातुलिंगवदर्यामलकमिति फलाष्टकं नैऋते मंत्रसाधि-
 तं पंचगव्यं वारुणे शम्युदुंबरश्वत्थन्यग्राधपलाशकाषायपंचकं वायवे शंखपुष्पी सहदेवी बलाश-
 तावरीकुमारी गडूची वचायाघ्रीति मूलाष्टकं सोम्ये वल्मिकादिसप्तमृत्तिका ईशानकुं नेनित्थाय हि-
 रण्यवर्णा हरिणी इति मध्यकुं नानभि मंत्र्य शेषान् गंधोक्तपूरितान् मध्यमादिकलशान् समंतात्पूर्वा-

दिक्क्रमेण अष्टावष्टोविन्यस्य मूलमंत्रेण निमंत्र्य सूत्रेण वेष्ट्यां तर्बहिरथ स्नादूर्ध्वं च प्रासादं पंचग-
 येन संप्रोक्ष्य मूर्ध्नि नंदिवर्षति वल्मिकमृदाविलिप्य समुद्रज्येष्ठार्शतीशानचिक्रस्तेन मृत्तिकाकुनेन स्न-
 पयेत् यज्ञायज्ञेति वायव्यकृषायकुनेन पयपृथिव्यामिति वारुणेण पंचगव्यं कुनेन याफलिनीरिति ने-
 क्रुत्य फलकुनेन हंसः शुचिषदिति सोम्यस्त्वमूलकुनेन विष्णोरराटमिति ओषधि सहदेव्यं पूर्वकुनेन सो-
 मं राजानमिति यवव्रीत्वा वह्निस्त्वमूलकुनेन विश्वतश्चक्षुरिति सहदेव्यायाम्यकुनेन नमो अस्तु सर्पभ्य इति
 मध्यकुनेन ईदमापः प्रवहते त्वष्टानिः पूर्वादि क्रमेण प्रासादं सशिखरं स्नपयेत् एकाशीतिकुं नासं नवे-
 तुरीयोदकपूरिते नैककलशे नैदेव्याय कर्मणेशु धध्वमिति संप्रोक्ष्य सूत्रेण वेष्ट्या स्नापयित्वा देवरूपं प्रा-
 सादं चिंतयित्वा पताकादिना शोभयित्वा गंधादिना पूजयित्वा ~~होमं प्रासादं~~ तस्याधस्ताद्देवं सं-
 चित्य मंत्रेण प्रासादमाधिवासयेत् तद्यथा ॐ ह्रीं सर्वदेवमया चिंत्य सर्वरत्नोज्ज्वलाकृते यावच्चंद्र

२१

असूर्यश्च तावदत्र स्थिरो न वेत्याधिवास्य पिंडिकावाहनपरिवादेव तानां न तन्मंत्रैः प्रत्येकमष्टाविंशतिसं-
 ख्याकं होमं तिष्ठेः कृत्वा मूलमंत्रेण चर्वाष्टोत्तरशतं हुत्वा चतस्रो गाविष्णु गायत्र्या दुग्ध्वाक्षीरेण विष्णु-
 गायत्र्या चरुं श्रपयित्वा देवाय निवेद्य द्वादश ब्राह्मणान् नो जयित्वा विष्णुर्मे प्रीयतामिति च देत् नतः आ-
 चार्याय धेनुर्दत्तारं त्रोजागरणं कुर्यात् इति प्रासादाधिवासनं अत्र ज्येष्ठमध्यमकनिष्ठानां प्रतिमा-
 नां सप्त रात्रं पंचरात्रं त्रिरात्रमेकरात्रं सद्यो वा वत्स्यंतमधिवासयेदिति पद्धतिकारः अत्र श्लोकाः अ-
 नेकदिननिर्वर्त्य अधिवासनकर्मणि होमानष्टोसहस्राणि विदधीरनु पृथक् पृथक् तस्मिन्नेकाह-
 निर्वर्त्य कुर्यादष्टोत्तरं शतं प्राग्वत् पूर्णाहुतिं हुत्वा सकृज्जपंति द्वारपाः यद्वा प्रतिदिनं होममष्टोत्तरं
 शतं देशिको मूर्तिपै कुर्यात्वावत्कार्यं समाप्यते संध्यासु तिसृषु बलिं मंत्रेर्दद्याद्यथोदितैः आचा-
 र्यादक्षिणादद्यादृत्विग्न्यश्च स्वशक्तिः नो जनं च तथा न्येन्यो देयं वित्तानुसारतः विनाधिवासनं य-

शः कृतोपिन फल प्रदर्शितो गुरुर्वह्निर्निर्गत्य प्रासादानि मुखो नृत्वा तं देवरूपं ध्यायेत् नथाहि पादौ
 पादशिखास्तस्य जंघे पादोर्ध्वमुच्यते गर्भश्चैवोदरं ज्ञेयं कटिश्च कटिमेखला स्तं वाश्च बाहवो ज्ञेया घटोत्रि
 ह्ना प्रकीर्तिता दीपः प्राणोऽस्य विज्ञेयोऽथ पानो जलनिर्गमः ब्रह्मस्थानं पदेन च तं नानिः परिकीर्तिता त्व
 त्पद्मं पिंडिका ज्ञेया प्रतिमा पुरुषः स्मृतः पादचारस्त्वहंकारो ज्योतिस्तच्चक्षुरुच्यते यद्ध्यं प्रकृतिस्तस्य प्र
 तिमात्मा स्मृतो बुधेः तल्लकुंजादथोद्वारंतस्य प्रजननं स्मृतं शुकनासा नवे न्नासा गवाक्षः कर्ण उच्यते का
 यपात्नी स्मृतः स्कंधो ग्रीवा चामल सारिका कलशस्तशिरो ज्ञेयं मञ्जादिप्रसंहितं मेधश्चैव सुधा
 विद्यात्प्रलेपो मांस उच्यते अस्थीनि च शिखास्तस्य स्नायुः कीलादयः स्मृताः चक्षुषी शिखरास्तस्य
 श्वजा केशाः प्रकीर्तिताः एवं पुरुषरूपं तं ध्यात्वा च मनसा सुधीः प्रासादं पूजयेत्पश्चात्तु गंधध्वजा
 दिभिः शुभैः सूत्रेण वेष्टयेद्देवं वा सस्तत्परिकल्पयेत् प्रासादमेव मभ्यर्च्य वाहनं चाग्रमंडप इति ततः २२

कुंडे वा स्तोष्यते इति मंत्रेण श्योचरशतं दुत्वा देवमंत्रेण च दुत्वा पूर्णा दुत्वं तं सर्वं कृत्वा दिग्बलिं दत्वा चा
 त्मानं विवेच्य प्रणमेत् यत्र तु स्वयं भूर्देवः प्रागेव वा प्रतिष्ठितः प्रासादश्च नूतनस्तत्रापि तदुत्तरे मंड
 पं कृत्वा पूर्वद्युः पुण्याहवाचननां दी श्राद्धदेवप्रतिष्ठोक्तमंडपस्थापनक्रुतिग्वरणादिकं कुर्यात् त
 त्रगुर्वेद्यां तदेवतामंडलं कृत्वा वास्तुदेवता पूजनाग्निप्रतिष्ठाग्रहपूजाज्यनागोत्तरग्रहहोमशिखा
 दिवास्तु पीठदेवता वास्तुवता होमैकाशीतिकलशस्थापनानि कृत्वा तैः प्रासादं स्नात्वा यित्वा यजमान
 मग्निषिव्यप्रासादमुत्सृजेदित्येतावानेव विधिः अथ मंडपादुत्तरतः पूर्वकल्पितैः शान्तिकलशा
 दिजलेः च द्वासनोपविष्टं सपरिवारं यजमानमग्निषिंचेयुः ततः आचार्यमूर्तिपद्माद्वारस्थाप
 यादीन्परितोष्य प्रासादोत्सर्गं कुर्यात् तत्र मासपक्षाद्युद्धिरव्यशदं शिखेष्टकादावादिनिर्मितं वल
 नीजगती प्राकारपरिवारगोपुरपरिवारदेवतालयसंयुतं तत्तद्देवतालोककामः कुलद्वयानुग्रहाया

मुक्तदेवताप्रीतयेहमुत्सजामीतिकुशयवज्रजानिस्त्रिपुत्वादेवंनत्वाब्राह्मणान्नोजयेदिति नतः प्रातरा
 चार्योमूर्तिमूर्तिपतिलोकपालमंत्रैः प्रतिदेवतमष्टशतंअष्टाविंशतिंवापूर्णाहुत्यंतस्वकुंडेहुत्वाधि
 वासितांकूर्मशिलांब्रह्मशिलांपिंडिकांचत्रातारमितिगृहीत्वाविधानावार्थपुष्पोदकधारयाअस्त्र
 मंत्रेणशंततीयेनवाप्रासादमन्युक्ष्यमहांइंद्रइतिदर्शनेणोद्धिरव्यास्त्रपूतजलेनपुनःप्राक्ष्यप्रासाद
 स्यद्वारस्यचमध्याद्यवेनयवाद्धेनवेशानीमुत्तरांवाश्रित्यस्नानादिसंस्तुतांकूर्मशिलांप्रणवेनपंच
 रत्नोपरिनिधाय तद्ध्वजेसोवणंकुर्मद्वारसंमुखंनिधाय तदुपरिरत्नानिनिधायषट्त्रिंशद्भुजंयुतांपंच
 चत्वारिंशत्भुजंयुतांब्राह्मशिलामधिवासितांनिदध्यात् ॐ नमोव्यापिनिस्थिरेअचरेध्रुवेॐ श्री
 लं स्वाहेतिमंत्रेणयथाशक्तिसंपूज्य तमेवपरमाशक्तिस्त्वमेवासनधारिका शिवाज्ञयात्वयादेविस्त्वा
 तव्यमिद्विसर्वदेतिप्रार्थयेत् ततोवर्णाध्वनेनमःपादाध्वनेनमः मंत्राध्वनेनमः भुवनाध्वनेनमः

२३

तत्त्वाध्वनेनमः सकलाध्वनेनमर्इतिसकलमध्वानंतदरूढं ध्यायेत् ततःपुण्याहवाचनंकृत्वामुखमे
 त्रेणष्टोत्तरशतंहत्वाषट्त्रिंशत्सुपंचचत्वारिंशत्सुवाब्रह्मशिलागर्तेषुप्रादक्षिण्येनसदेम्नादस्तेन
 रत्नन्यासंकुर्यात् श्वभरहितेब्रह्मशिलोपरिभागेसम्बन्धांपिंडिकांपूर्वपश्चिमाननेप्रासादेसौम्यप्र
 णालीदक्षिणेतरेननेपूर्वप्रणालीध्रुवसूक्तेननिधाय देवपत्नीलिंगकेनमंत्रेणपिंडिकामनिमं
 चयेत् तत्रविष्णोस्त्वापनायाद्रीश्वतेरुद्रस्यगोरीर्ममायसूर्यस्योषस्तश्चित्रमित्यादि ततःआत्मन
 त्वायनमः आत्मतत्त्वाधिपत्येक्रियाशक्तेनमः विद्यातत्त्वायनमः विद्यातत्त्वाधिपत्येज्ञानशक्तेनमः
 शिवतत्त्वायनमः शिवतत्त्वाधिपत्येईछाशक्तेनमः इतितत्त्वन्यासः प्रतितत्त्वमूर्तिमूर्तिपतिलो
 कपालानुचिन्यसेत् तत्पिंडिकांआध्याशक्तेनमर्इतिन्यस्यानंतासनत्वेभ्योनमः आसनशक्त्योन
 मर्इत्युक्तान्यर्च सर्वदेवमयीशानित्रैलोक्याल्हादकारिणि त्वांप्रतिष्ठापयाम्यत्रमंदिरेविश्वनिर्मिते

यावच्चंद्रस्यसूर्यस्ययावदेषावसुंधरा तावत्वंदेवदेवेनामंदिरास्मिंस्त्रिरोनव पुत्रानायुष्मतो लक्ष्मीमन्त्रा
 मजरामृतां अनयंसर्वभूतेभ्यः कर्तुर्नित्यं विधेहि नोः विजयं नृपतेः सर्वलोकानां क्षेममेव च सुनिक्षंसर्वका
 लीनंकुरु देवि नमो नमः श्रुतितां प्रार्थ्य प्रणवं श्वन्ने बाह्ये षोडशस्वरान्तेषां परितो व्यंजनानि न्यस्य श्वन्नां
 तरलादीनि विन्यसेत् यथा बाह्यपरिचोयवव्रीहिनिष्पावप्रियंगुतिक्षमाषनीवारशास्त्रिसिद्धार्थका
 नूत्रजमोक्तिकेवेदूर्यशंखस्फटिकपुष्परंगचंद्रकांतेंद्रनीलपद्मरागान्मनशीलाहरितालांजनश्या
 मांजनकासीससौराष्ट्रीरोचनेगेरिकपारदानसुवर्णरोप्यताम्रायसत्रपुसीसकां स्यारकटतीक्ष्णलोहा
 निश्वेतुरक्तचंदनअगरुअर्जुनोशरिवैष्णवीसहदेवी लक्ष्मणाचेति तत्र बीजानामनाचे सहदेवी न्यसेदि
 ति एवं न्यस्तानां रत्नानां दिक्पालमंत्रैराळं ननं कृत्वा पृथिवीमेरुकूर्मवाहनानि सोवर्णानि द्वारोन्मुखानि
 पारदंचतस्मिन्मध्यश्चने निधाया गुग्गुलुरसेनरत्नादिकं स्थिरीकृत्य मधुपायसेनश्च नमनुष्ठिष्यव

२४

स्त्रिणाष्टाद्यकवेचेनावगुंथ्यास्त्रमंत्रेण संरक्ष्य गृहावे प्रतिष्ठेति प्रासादमभिषिच्यं द्रादि न्योबलिंदत्वा चा
 मेत् एवं पिंडिकां प्रतिष्ठाप्य प्रासादाद्वहिः रष्टदिक्षु स्थिंडिलानि संपाद्य संस्तुत्य ततस्त्वंडिलानां मी
 शाननागेषुकलशानमंत्रवद्विन्यस्यग्निं प्रणीय प्रतिस्थंडिलं पञ्चाशसमिधामष्टोत्तरसहस्रमष्टशतं
 वाम्लमंत्रेण हुत्वा आज्येन नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि तन्नो विष्णुः प्रचोदयात् इति मंत्रे
 णाष्टोत्तरशतमष्टाविंशत्यष्टोवाहुत्वा चार्योष्टदिक् संस्थे न्यः पात्रे तोयमुद्धृत्य मूलमंत्रेण शतकृत्वा
 निमंन्य प्रतिमासन्निधौ गत्वा सर्वतीर्थमयमिदं जलमिति ध्यायन् देवमूर्ध्नि निषिंचेत् नारसिंहे
 नहुं फटं तेन देवस्य दिग्बन्धनं कृत्वा मूर्तिपै सहदेवं प्रार्थयेत् प्रबुध्यस्व महा नागदेव देवजगत्पते
 मे च श्यामगदापाणे प्रबुद्धकर्मक्षणे प्रबुद्धरुधिरानंत वासुदेवनमोस्तुते इति जलक्षीरंकुशा
 प्रतिक्षंतं दुल्लयवसिद्धार्थकपुष्पाणि शंखे कृत्वा शंखमुद्रया देवाया च्यंदत्वोतिष्ठ ब्रह्मणस्य तर्ज्युप

स्थाप्यरथमुपवेश्यदेवस्यपुरतो गुरुः पृष्ठतो यजमानः पार्श्वतो मूर्तिपाः एवं परिभ्रम्य रथादवतार्य प्रा-
 सादद्वारसंमुल्लिङ्गं कृत्वा प्रासादं प्रवेशयेदिति ततः स यजमानो देशिको देविपिंडिकायां स्थापयेत्
 तद्यथा सुलभे ईश्वरं नावयन् सौवर्णपद्मं श्वन्ने निधाय प्रधानपुरुषोऽयावद्यावच्चंद्रदिवाकरो
 तावत्त्वमनयाशक्त्या युक्तो नैव स्थिरो न वेति उक्ता ध्रुवाद्योर्ध्वा पृथिवीति मंत्रं पठित्वा यवं यवा द्वौ
 वोत्तराश्रितमीशानाश्रितं वा देवं पिंडिकां श्वन्ने निधाय स्थिरो न वशांश्च न वेत्युक्ता पिंडिका लिंगं
 तराजं बालुकासीसकादिनिर्दण्डं पूरयित्वा पुनर्न चालयेत् ततो देवमूर्तिं हृदये वा स्पृष्ट्वा प्राणं प्रति-
 ष्ठां कुर्यात् स यथा अस्य प्राणं प्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुरुद्रक्रमयः क्रुग्यजुः सामानि चंदांसि
 क्रियामयवपुः प्राणारूपा देवता प्राणं प्रतिष्ठायां विनियोगः ॐ आं ह्रीं क्लौं श्रं कं खं गं चं उं आकाशस-
 लिखवाद्यग्निपृथिव्यात्मने आं हृदयाय नमः ॐ आं ह्रीं क्लौं ईं चं चं जं जं अं शं ह्रस्वर्शरसरूपं गंधात्मने

२५

शंशे स्वाहा ॐ आं ह्रीं क्लौं डं डं एं श्रोत्रत्वक् चक्षुर्जिह्वा प्राणात्मने उं शिखायै वषट् ॐ आं ह्रीं क्लौं एं
 यंदं धं नं वाक् पाणि पाद पायूपस्थानात्मने ॐ आं ह्रीं क्लौं पं फं वं नं मं ओं वचनादानगमनविसर्गानंदा-
 त्मने ओं नेत्रत्रयाय वषट् ऐं कं वचाय हुं ॐ आं ह्रीं क्लौं अं यं रं लं वं शं षं सं हं शं अः मनो बुद्धि अहंकार चित्ता-
 त्मने अः अस्त्राय फट् एवं अंगुष्ठादिकरतलांतपडगं न्यासं विधाय प्राणं प्रतिष्ठां ध्यायेत् सुधाब्धिम-
 थ्येरुणपद्मसंस्थापाशांकुशादिक्षु सरासबाणान् शूलं कपाजं दधतीं कराब्धौ रक्तां त्रिनेत्रां प्रणमा-
 मि देवी इति ध्यात्वा देवस्य हृदि हस्तं निधाय ॐ आं ह्रीं क्लौं यं रं लं वं शं षं सं हं सः सो हं देवस्य प्राण ई-
 ह प्राणाः पुनः आं ह्रीं मित्यादि देवस्य जीव ईह स्थिताः पुनः आं ह्रीं मित्यादि देवस्य सर्वेन्द्रियाणि ॐ
 आं ह्रीं क्लौं ईत्यादि देवस्य वाङ्मनश्चक्षुश्श्रोत्रप्राणप्राण ईहागत्य स्वस्तये मुखेन सुचिरं तिष्ठंतु स्वाहे-
 ति ध्रुवाद्योरिति सूक्तं च जपित्वा देवं सजीवं ध्यात्वा विश्वतश्चक्षुरित्युक्ता देवमूर्ध्नि हस्तं निधाय परं

देवं ध्यात्वा रुद्रसूक्तेरेव तसामनीजस्वा प्रतिष्ठाकानुमंत्रान्जपेत् तत्र विष्णोः अतसीपुष्पसंकाशं शंख
 चक्रगदाधरं संस्थापयामि देवेशं देवो नृत्वा जनार्दनं रुद्रस्य अक्षं च दशबाहुं च चंद्रार्धं रुतशेखरं
 गणेशं वृषभरुचं च स्थापयामि त्रिजोचनं अथ ब्रह्मणः ऋषिभिः संस्तुतं देवं चतुर्वक्त्रं जटाधरं पि
 तामहं महाप्राज्ञं स्थापयाम्यंबुजोद्धवं सूर्यस्य सहस्रकिरणं शान्तमप्सरोगेण सेवितं पद्महस्तं महाबा
 हुं स्थापयामि दिवाकरं ततो देवस्य हृदयं स्पृशन् जपेत् तद्यथा विष्णोः पुरुषसूक्तं रुद्रस्य रोद्रं ब्रह्म
 णो ब्राह्मणं रवेः सौरं अन्येषां तत्तत्तत्काशान् मंत्रान्जपित्वा प्रणवं व्याहृतिशिरः सहितां गायत्री
 प्राणसूक्तं च जपित्वा सान्निध्यं कुर्यात् नमस्तेत्यक्तं संगाय संतोष परमात्मने ज्ञानविज्ञानरूपाय ब्र
 ह्मे नो नुशांतिने गुणतिक्तां तवैशाय पुरुषाय महात्मने अव्यक्ताय पुराणाय विष्णोः सन्निहितो न
 व नगचंदेव देवेश त्वं पिता सर्वदेहिनां त्वया व्याप्तमिदं सर्वं जगत्स्थावरजंगमं त्वमिंद्रः पावकः श्रे

२६

वयमो निरुक्तिरेव च वरुणो मारुतः सोम ईशानः प्रचुरमयः येन रूपेण नगव नृत्वा व्याप्तं चराचरं
 तेन रूपेण देवेश आर्चायाः सन्निधौ नव सर्वमंत्रादिसंयुक्तो लोकानुग्रहकाम्यया अत्रार्चायां महा
 देवनवसन्निहितः सदः सूर्या चंद्रमसौ याचया वतिष्ठति मेदिनी तावत्त्वया त्रदेवेश स्थातव्यं श्वेद्य
 प्रज्ञो ईति अथापि स्थापितस्य परिवारदेवतानंदी महाकालवृषभभृंगिरीटिस्कंदो माविनायक वि
 ष्णुब्रह्मजयंते द्वाग्नीयमनिर्ऋतिवरुणवायुसोमेशानाप्सरसोगणगंधर्वगुह्यकविद्याधरादी नुरुद्र
 स्य ब्रह्मणो विष्णवादयः परिवारदेवताः विष्णोर्ब्रह्मादयः एवं चंडी विनायकादीनामपि परिवारकल्पनेन
 ततः कुंडेष्वगहोमः तत्र पूर्वकुंडे हृदयमंत्रेण व्याहुतिविंशतिकंदक्षिणकुंडे शिरोमंत्रेण पश्चिमेशि
 स्वामंत्रेण उत्तरे कवचमंत्रेण आचार्यकुंडेनेत्रमंत्रेण पुनः पूर्वकुंडे अस्त्रमंत्रेणेति तत आयुधमं
 त्रेर्हुत्वा प्रार्थयेत् तद्यथा लोकानुग्रहे हेतुर्थं स्थितो नवसुखासन सान्निध्यं हि सदा देवप्रत्यहं परिव

तय मास्तृजाविरामोस्मिन् यजमानः समुध्यन्ता संपाद्य सन्ताराष्ट्रं सर्वोपद्रववर्जितं क्षेमैर्णवद्विम
 तुलांसुखमक्षय्यमश्रुतां इति संप्रथ्य विधिना देवं सांगमर्चयेदिति ततो बहिरिन्द्रादीन् ततन्नाममंत्रै
 स्स्थापयेत् विष्णुश्चंद्रप्रचंडजयविजयान् शिवश्च नंदी महाकाळ नंगी गणेशान् सूर्यश्च दंडपि
 गळमाठरारुणान् अथ शिवस्य वाहनादीं पूजयेत् मात्स्ये यस्य सिंहा रथे युक्ता व्याघ्रा नृतास्तथोरगाः
 ऋषयो लोकपालाश्च देवस्कंद तथा वृषः प्रियागणमातरश्च सोमो विष्णुः पितामहः नागायक्षाः संग
 धर्वा ये च दिव्या ननश्वराः तमहं चक्षमी ज्ञानं शिवं रुद्रं उमापतिं आवाहयामि सगणं सपत्नीकं च
 षध्वजं आगच्छ नगवान् रुद्रान् प्रहाय शिवो नव शाश्वतो नवपूजां मे गृहाण त्वं नमो नमः ॐ स्वा
 गतमनुस्वागतं नगवतो नमो नमः सोमाय सगणाय सपरिवाराय प्रतिगृह्यात्तु नगवान् मंत्रपूत
 मिदमर्घ्यं पाद्यमाचमनीयमासनं ब्रह्मणः ~~कस्मि~~ निहितं नमो नमः स्वाहेति आगच्छ नगवन्नित्यादि

२७

कामंत्रा उद्देन सर्वसाधारणाः एव संपूज्य दधिधुग्धघृतमधुशर्कराख्यैः संमंत्र्यैः मध्ये सुगंधजलचुंबैः
 स्नापयेत् यज्ज्ञाप्रतः ततो विराट् सहस्रशोर्षा अनित्याश्चरुनो पुरुष एवेदं त्रिपादूर्ध्वं येनेदं नत्वा
 वान् इति कतुः कृतो जपेत् प्रतिपया यपंच जलेन देवस्य पादौ नान्निवक्षः शिरश्च स्पृशेत् ततो लिंगमंत्रैः
 प्रार्थयान् नगवनुदेवदेवेश धर्मकामार्थमोक्षद विद्याविद्येश्वरैरुद्वेर्गलेशैर्लोकपालैः देवदानव
 गंधर्वैर्यक्षैश्च किनरैः सह अस्मिन् लिंगे महदेव सर्वदा वसे प्रभो पुंसामनुग्रहाय पृथिव्यां स्वेष्ट
 या प्रभो परावरेण नाचेन स्थातव्यं सर्वदा त्वया पुंसां ~~सर्वविघ्नहरः~~ सर्वविघ्नहरः पुंसां सर्वदुःखहरः स
 दा सर्वदा यजमानस्य ईच्छा संपत्तु करो नव नमस्ते सर्वधर्माय संतोषविजितात्मने ज्ञानविज्ञाय च त्पाय
 ब्रह्मतेजो निशाचिने नमस्ते शुद्धदेशाय पुरुषाय महात्मने स्थापकानां मूर्तिपानां शिल्पिनां च चिनो सदा
 ग्रामदेशान्त्पाणं च शान्तिं नवतु सर्वदा पूजकाराधकानां च नक्तानां नक्तचत्सु सर्वेषां च जगन्नाथ ईच्छा

सिद्धिप्रदो नव चंद्रार्कवनिपर्यंतं लिङ्गे स्मिन्परमेश्वर स्थातव्यमुपयासार्थं सर्वलोकानुकंपया याव
 चंद्रश्च सूर्यश्च यावतिष्ठति मेदिनी तावत्त्वया तदेवेश स्थातव्यं स्वेच्छया विनोदति ततः पुरुषसुक्तेन वि
 छोः षोडशोपचारं कृत्वा पुराणमंत्रैरेवैवास्तुत्वानमेत पुनः प्रार्थयेच्च ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यावद्विधि
 रनुष्ठितः स सर्वस्वत्प्रसादेन समग्रो नवतान्ममेति शिवस्यापि ज्ञानतो ज्ञानतो वापि न गवन्त्यक्तं मया
 तत्सर्वं पूर्णमेवास्तुत्वत्प्रसादादधोक्षजेति अथ कर्तुं नामाद्युतं देवस्य नाम कुर्यात् सर्वदा व्यवहारार्थं
 तच्च विछोरमुक्तस्वामी अमुकनारायण इति वा शिवस्यामुक्तश्चरेति नानोरमुक्तादित्येनेति देव्या अमु
 केश्वरी इति गणपतेरमुकविनायकेति अथ नैमित्तिके दोषे प्रायश्चित्तं तत्र स्थाप्य मानदेवार्चलिंगं वा
 यांयां दिशमुपाश्रयेत्तत्तद्दिगीशमंत्रेण शोच्यते शतं संख्यया शमीपत्रांशान्यतरमिद्वेदो मंति लहो मं वा
 कृत्वा पूर्णं हुत्वं तं कुर्यात् दिगीमंत्रास्तु त्रानारमिंद्रमित्यादयः प्रसिद्धाः अत्राचार्यदक्षिणाक्रमतो गतो

२८

मेघो महिषो जः शुक्तिर्मुक्ताफलं सवस्त्रयुग्माद्येनुक्रुष न ईत्यादिकाः ततः स्थाप्य माने देवेशब्दोत्थाने श्व
 न्माने स्फुटिते वा शांत्यर्थं मूलमंत्रेण शोच्यते शतं हुत्वा प्रतिष्ठा होमं कुर्यात् शिवाय स्थिरो नवस्वाहा
 शिवाया प्रमेयो नवस्वाहा शिवायानादिबोध्यो नवस्वाहा शिवानित्यो नवस्वाहा शिवाय सर्वगो नव
 स्वाहा शिवाया विनाशो नवस्वाहा शिवाय कुत्सो नवस्वाहा इति अथ सर्वशांत्यर्थं मघोरमंत्रेण शो
 च्यते शतं स्विष्टकृदंतं हुत्वा सर्वप्रायाश्चित्तं च हुत्वा पूर्णं हुत्वा ईशाने बलिं दत्वा च मय शोच्यते शतं यजमा
 नमुपवेश्यार्थं वणसाम्नामंत्रांतरे श्वानिषिंचेत् अथाचार्यपूजनं तत्र यजमान आचार्यमासने मुपवे
 श्य सकृत् ग्रामंगो सहस्रमर्द्धं तदर्द्धं वा गोशतमर्द्धं तदर्द्धं वा वृषभैकादशकंपंचैकां वा सालं कृतां यथाश
 क्तिसन्निधाप्य देशकालौ संकीर्त्य देवप्रतिष्ठासिध्यर्थं मिमांसादक्षिणांतु तस्य महमाचार्याय संप्रददेन
 ममेति उक्त्वा तद्भस्ते गोपुच्छादिसकुशानिलयवजलं निक्षिपेत् विज्ञापयेच्च न गवन्सर्वधर्मज्ञा शिव

धर्मपरायण सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञशिवशास्त्रविशारद अनादिजन्मसंतानेत्त्वप्रमेयेनवार्णवे अद्यमेत्युत्तमं
जन्मअद्यमेसफलंधनं अद्यमेजननोचितिरद्यमेपरमंपदं मोचितोहंतयानाथंछेद्याद्भवबंधनात् ६
ईशास्त्रातस्त्वयायस्मात्पुवेनेवनवार्णवात् मुक्तोहंमर्त्यसंसारात् प्रपन्नोहंतवांतिकं ज्ञानतोज्ञानतो
वापियन्यूनंयत्कृतंमया तत्सर्वपूर्णमेवास्तत्त्वप्रसादात्समस्त्वमेईति गुरुरपि समस्तजगदुत्पत्तिस्ति
तिसंहारकारकः शिवःसानुचरस्तद्वत्सर्वदासर्वकामदः द्रव्यहीनंतुयत्किंचिद्विधिहीनंतुयद्भवेत् तत्सर्व
पूर्णमेवास्तत्त्वप्रसादात्कारणस्यतु स्थापकस्यमूर्तिपानांवरिणांशित्पिनांतथा सराष्ट्रपार्थिवानांचशं
तिर्नवतुसर्वदा नृत्यपुत्रकलत्रैश्चस्वमित्रंबलवाहनेः कारणस्यप्रसादेनसर्वलोकेश्वरो भवेत्युक्ता
यजमानायशिषंदद्यात् ततस्त्वापकमूर्तिपजापिनःऋत्विक्स्त्वपतिर्देवज्ञानसंपूज्यतेन्यःशक्तितोदक्षि
णांदद्यात् अधिवासनंसद्योवाबहुकायसाध्यंवातत्रसंघः पक्षेवपश्यमाणमधुकुंकुमादिसर्वद्रव्येस्त

२९

द्विनएवदेवंलेपयेत् अथेतुप्रथमेहनिंकुंकुमेनदेवांलेपयित्वापूजयेत् द्वितीयदिनेहरिद्रासिद्धार्थकच
र्त्तन एवंचतुर्थदिनेपिष्टसितचंदनयवचूर्णेन चतुर्थमनश्चिच्छाप्रियंगुचूर्णेन पंचमेरुछांजनतिरुच
र्त्तन पष्टेरक्तचंदनपद्मकेसरचूर्णेन सप्तमेगोरोचननागकेसरचूर्णेन सर्वलेपनद्रव्येषुकपित्तागोच
तमिश्रेणज्ञेयंप्रतिमानांलेपत्रयंदिनत्रयेक्रमेणकृत्वाशेषलेपांश्चतुर्थदिनेयुगपत्कृत्वात्रिसंध्यंबलिदा
नंचनिर्वर्त्यप्रतिकुंडेहवनंसंपादयेत् शांतिहोमंचऋत्विजःकुर्युरित्यनेकदिननिर्वर्त्यधिवासनेज्ञेयं
शिवस्यतुयदाप्रतिष्ठोत्तरकालंसप्तसुदिनेषुमधुकुंकुमादिरेपाःक्रियंतेतदाष्टमादिनेस्नपनार्चनादि
र्महानुत्सवोविधेयः ईतिसर्वदेवप्रतिष्ठाविधिः अथचतुर्थीकर्मतत्रचतुर्थदिनेद्वितीयेवाकुर्यात् तत्रप्रा
मृत एवाचार्योमूर्तिपयजमानद्वारपाचादिभिःसहमंडपंपश्चिमद्वारेणप्रविश्य तत्रमहास्नानसंनारादि
कमुपकल्पयेद्याः प्रादक्षिण्येनगत्वाकुंडेस्त्वापित्तदेवत्यंचरुंश्रपयित्वापंचब्रह्मतिरंगैसाहितैःसहस्त्राहुतिं मंत्र

होमंकुर्यात् ब्रह्ममंत्रायथा ईशानः सर्वविद्यानां तत्पुरुषायविद्महे अचोरे न्योयचोरेत्यः वामदेवाय नमो
 सद्योजातं प्रपद्यामीति प्रागुक्ताः अंगमंत्राः अपि अद्भ्यः संनतुः वेदाहमेतं प्रजापतिः यो देवेभ्यः नृचं
 ब्राह्ममिति तत्तुल्यजो घृतेन तिलैर्वास्वकुंडेषु शतं हुत्वा गोरीर्ममायेति मंत्रेण जुहुरिति शिवस्य चतुर्थी
 कर्म एव मन्यदेवविषयेऽपि पूर्ववत्स्थापिते देवत्यं चरुं श्रपयित्वा स्वमंत्रैः पत्नीमंत्रैश्च सह होमंकुर्यात्
 ऋत्विजोऽपि घृतेन शतं शतं प्रतिकुंडं हुत्वा पूर्णाहुतिं जुहुयुः गुरुश्वशालितो येन मूर्तिसिक्तानिर्मात्यमप
 सार्य पुनः पूजयित्वा काशीति घटान्युर्ववत्संस्थाप्य स्नपयेदिति यद्वा पुराणांतरोक्तप्रकारेण पूजयेत् त
 त्रदध्यक्षत कुशाग्रक्षीरदूर्वा मधुयवसिद्धार्थकपुष्पफलतोयान्वितमर्घ्यपात्रमासाद्य कलशाष्टसह
 स्रमष्टशतमष्टाविंशतिमष्टौ चतुरो वा कलशान् राजतान् ताम्रान् रीतिकमयान् मृन्मयान् चोपकल्प्य
 ते पुशं नो देवीरापोहि ष्टेति मंत्रैरुद्धृतं तीर्थजलं प्रक्षिप्य मृद्गोमयक्षीरदधि मधु घृतशर्करोषधिपुष्प

३०

फलकुशरत्नगंधपंचगव्यादिकंच प्रक्षिप्य ततः समुद्रं चः प्रहिणोमीति मंत्रेण देवाया च्यं समर्प्य स्नापयेत्
 तद्यथा पंचनद्य इति पंचगव्येन दधिक्राव इति दध्ना आप्यायस्वेति क्षीरेण तेजोसीति घृतेन मधुवा
 ति नाईमधुना देवस्य त्वासरस्वयेत्येनेषड्येनेति पुष्पोदकेन परिवाजपतिरिति रत्नोदकेन देवस्य त्वेति कुशोदकेन
 अग्नआयाहीति फलोदकेन गायत्र्या गंधोकेन ओषधयः प्रतिमोदध्वमिति सह देवीव्याघ्रीवतीति बला
 शंखपुष्पीवचाहिंसी सुवर्चलोदकेन समुद्रज्येष्ठार्तिपूर्वकल्पितश्रीतज्जलेन वसोः पवित्रमिति सहस्र
 धारांकुंतेन ततः अनस्थां नो वईति पंचवर्णसूत्रेणावेष्ट्य नीराज्यवलिहरति मुंचंतु माश्रपथ्यादितिको
 जलेन तु कंविमुच्य सुगंधैस्त्रैर्ण पंचनद्य इति देवं परिमार्ष्टि मंदाकिन्यास्तु यद्धारिसर्वस्त्रिपापहरं शुचं तदिदं
 कल्पितं देवसम्पगा च म्यतां त्वयेत्याचमनं निवेदयेत् देवसूक्तसमायुक्ते यज्ञसामसमन्विते सर्ववर्णप्रदे
 देववाससीते विनिर्मिते इति वस्त्रयुग्मं शरीरं तेन जानामि नेष्टो नैव च मयानि वेदितं नन्तया चंदनं प्रतिष्ठ

त्वतांशिकुंकुमकर्पूरयुक्तं चंदनं मणिमुक्ताप्रवालेष्वस्वर्णपुष्पैर्मयाकृता पूजातु देवदेवेश प्रसादाद्भवतस्तु
 वेतिपुष्पं वनस्पतिरसोद्विगो गंधाढ्यः सुमनोहरः आग्नेयः सर्वदेवानां धूपोयं प्रतिगृह्यतामिति धूपमं
 त्रः त्वंचंद्रः स्वरविचिच्छुस्वरनानिहुताशनः त्वमेव सर्वज्योतीषिदीपोयं प्रतिगृह्यतामिति अशीत्याचत्वा
 रिंशच्छतावादीपैरातिकं अन्नंचतुर्विधं स्वादुरसेः षड्विः समन्वितं नक्षत्रोदयसमायुक्तं नेवेद्यं प्रतिगृह्य
 तां इति नेवेद्यं सर्वनृषायतेनम ईति नृषुणानिदत्वा पूर्वकृतं होमं निवेद्य प्रार्थयेत् यन्मया नक्तियोगे
 न पत्रं पुष्पं फलं जलं आवेदितं च नेवेद्यं तद्गृहाणानुकंपय मंत्रहीनां क्रियाहीनं नक्तिहीनं जनार्दनं यत्पू
 जितं मया देवपरिपूर्णं तदस्त्वमे ईति ततः पुनरष्टोत्तरसहस्रं मूलमंत्रेण हुत्वा गानां दशांशेन पूर्णाहु
 त्यंतं कृत्वा स्वस्तिवाचनं कारयित्वा इन्द्रादिभ्यो बलिंदत्वा चम्यशेषं समपयेदिति इति चतुर्थकर्मविधिः
 अथ शिवचंडपूजा चतुर्थीकर्मदिने दिनांतरे वा अमुकलिंगप्रतिष्ठांगतया चंडप्रतिष्ठां करिष्ये इति सं

३१

कल्प्य प्रासादाद्वहिः गर्भगृहाद्धं सुत्रांतराले ईशान्यां चंडस्थाने पीठदिो चंडमूर्तिसंस्थाप्य पूजयेत् तत्र
 ध्यानं रुद्राग्नेः प्रनवं चंडं कज्जला नं नयानकं शूलधैदंडधरं रौद्रं चतुर्वक्त्रं चतुर्भुजं मुखोद्गीर्णमहा-
 ज्वालं रक्तदादशान्त्रोचनं जटामुकुटखंडे दुमंडितं फणिकंकणं व्याचयजोपवीतं च साक्षसूत्रं कंठ
 लुं श्वेतपद्मासनासीनं नक्तिप्रह्वार्तिनाशनं इति एवं ध्यात्वा ॐ चंडासनाय नमः चंडमूर्तये नमः
 धुनिचंडेश्वराय हुं फट् स्वाहेति मंत्रेण वाच्य ॐ चंडहृदयाय हुं फट् नमः ॐ चंडाग्रसे हुं फट् नमः
 ॐ चंडाग्रिवाये हुं फट् नमः ॐ चंडकक्वाय हुं फट् नमः ॐ चंडअस्त्राय हुं फट् नमः करयोरस्त्रं ॐ स
 योजाताय हुं फट् नमः ॐ चिं वामदेवाय हुं फट् नमः ॐ चुं अघोराय हुं फट् नमः ॐ चें तत्पुरुषाय हुं
 फट् नमः ॐ चो ईशानाय हुं फट् नमः इति न्यासान्कृत्वा षोडशोपचारैः संपूज्य विज्ञापयेत् यावतिष्ठ
 तिलोके सिन्दुदेवो महेश्वरः तावत्कालं त्वया देवस्थानं शिर्वे निधाविति ततो दिग्बलिंदत्वा नृता सं

निविज्ञापयेत् यथा यावत्कालं महादेवो लिंगमाश्रित्य तिष्ठति तावत्कालं तुरक्षार्थं ययं तिष्ठति सर्वदेति त
 तो गुरुः कर्मशेषं संपाद्य नद्रासेनेयजमानमुपवेश्य निषिंचेत् तत्र देवस्य त्वेति शान्ते देवीः अथर्वणसा
 मासुरास्तेत्यादयाश्च मंत्राः यजमानो महाजलाशये अचक्ष्य स्नानं कृत्वा मंडपमागत्य गुर्वादीन् संपूज्यादि
 रण्यादिदक्षिणं दत्त्वा सोपस्कारां गा च दद्यात् गुरुश्च समस्तजगदुत्पत्तिस्त्रित्यनुग्रहकारकः शिवसानु
 चरस्तद्वः सर्वदा सर्वकामदेति मंत्रेण शिषो दद्यात् यथाशक्ति ब्राह्मणभोजनं क्वचिच्चंडो नास्तीति विवि
 क्रमः बाणलिंगे च लोहे च सिद्धिलिंगे स्त्रियं चुवि प्रतिमासु च सर्वासु चंडो धिरुतो न वेदिति ईति चंडपू
 जा अथ च लप्रतिष्ठाबोधाय नाद्युक्ता तत्र शुचौ देशे मंडपं तदंतः प्रतीच्या मुदीच्या मीशान्यां वा कुंडं तदु
 तरतः स्नानोपकरणनिर्गते वास्तु मंडलं मध्ये वेद्यां सर्वतो नद्रादिमंडलं तदुत्तरतः स्वस्तिकोपरिशिष्यास्था
 पनं च कृत्वा पूर्वदिने प्रतिष्ठादिने वा गणेशपुजा पुण्याहवाचनं मातृकापूजनाभ्युदयिकश्चाद्वानि कृत्वा गु

३२

रुमष्टौ चतुरो वा क्रुत्विजश्च कृत्वा पूजयेत् ततो गुरुमंडपप्रतिष्ठामग्निस्थापनं च कृत्वा स्थाप्य देवत्यं नेवा
 रचरुं श्रपयित्वा ज्योत्स्नांते पञ्चाशादिसमिधां प्रत्येकमष्टसहस्रमष्टशतं वा प्रतिदेवतं लोकपालं मंत्रेण
 त्वतिनिर्वाजुहुयात् तावत्संस्था कमाज्यहोमं च कृत्वा स्थाप्य देवताकमंत्रेण समितिज्ज्यानां प्रतिद्वयं द
 शाहुतीः स्विष्टि कृतं च हुत्वा अष्टसहस्रमष्टशतं वा स्थाप्य देवतामंत्रं जपेत् अथ यमानो गुरवे वरं दद्यात् ततो
 गुरुदेवं पंचगव्यैः पंचामृतेष्वथ कृतं तन्मंत्रैः शान्ते देवीरिति संस्त्रावकलशेन च संस्त्राप्यश्रीखंडाद्यैरनु
 लिप्योत्थोदकेन प्रक्षाल्य पुनश्चतुर्भिः कलशैः समुद्रजेष्टाईत्याद्यानिषेकमंत्रैः चतुर्भिः क्रमेण नि
 षिच्य नद्रपीठे निवेश्याष्टौ कलशान् तोयपूर्णान् पूर्वादि क्रमेण संस्थाप्य सप्तमृदः पल्लवान् कुशान्
 शांत्युदकं प्रस्त्रवणोदकं यवान् पुष्पाणि फलानि च क्रमेण निक्षिप्य स्थापनक्रमेण कुं नै स्नापयेत् तत्र
 मंत्राः आपो हि ष्ठेति तृचः हि ण्यवर्णाः शुचयति चतुष्टयं पवमानः सुवर्जन ईत्यनुवाकश्चेति ततो वास

सीपरिव्योपवीतंदत्वागंधपुष्पधूपदीपैः संपूज्यपेक्षेरष्टनिर्दिष्टेनाराज्यहिरण्यगर्भं इति अष्टनिः हिर
 ण्यशलाकांगृहीत्वा चित्रं देवानामित्यर्द्रं चेन देवनेत्र उन्मील्य जेतित्वा मध्यं रईत्यंजं इत्वा पुनर्मधु
 ति घृतशर्कराभिर्देवस्य त्वेत्यंजपेत् मंत्राति अनज्मी वाक्यशेषः ततो नक्ष्य नोज्यादर्शादिदर्शयेत् तदा
 ग्रेकोपिनतिष्ठेत् ततो दक्षैर्घ्वासीनो दर्शार्धारयमाणः पुरुषसुक्तेन स्तुत्वा वंशपात्रे पंचवर्णान्वित
 मंत्रं प्राक्षिप्य देवं नीराज्य ॐ नमो भूताधिपतये दीप्तशुद्धधरायो मा पतये सर्वविद्याधिपतये रुद्राय
 नमः शिवमगर्हितं कर्मास्तु स्वाहेति बलिंदत्वा चामेत् ततो ब्रह्माद्याः सर्वतो नद्रमंडलदेवता आवात्य गंधा
 दिना संपूज्य स्थाप्य देवं ततल्लिंगमंत्रैरावात्य कर्णिकायां प्रतिष्ठाप्य गंधाद्यैः संपूज्य कुंडे मंडलदेवतानां ना
 ममंत्रैर्दर्शादर्शतिलाहुतीर्हुत्वा शय्यायां देवमारोप्य पुरुसुक्तोत्तरनारायणस्यां ब्राह्मणेः सहोपतिष्ठे
 त ततो देवे पुरुषात्मने नमः प्राणात्मने नमः इति शरीरे व्यापकं न्यसेत् प्रकृतितत्वाय नमः बुद्धितत्वा

य० अहंकारतत्वाय० मनस्त्वत्वाय० त्वदि शब्दतत्वाय० शिरसि स्पर्शतत्वाय त्वचि रूपतत्वाय० त्वदि
 रसतत्वाय० वस्त्रो गंधतत्वाय० पादयोः श्रोत्रतत्वाय० कर्णयोः त्वकृतत्वाय० सर्वशरीरे चक्षुस्तत्वाय०
 चक्षुषोः जिह्वतत्वाय० जिह्वायां घ्राणतत्वाय० घ्राणे वाक्तत्वाय० वाचि पाणितत्वाय पाण्योः पादत्वा त
 य० पादयोः पायुतत्वाय० पायो उपस्थतत्वाय० उपस्थे पृथ्वीतत्वाय० पादयोः अंबुतत्वाय० वस्त्रो तेजस्ते
 त्वाय० त्वदि वायुतत्वाय० घ्राणे आकाशतत्वाय० शिरसि रजस्तत्वाय० तमस्त्वत्वाय० देहतत्वाय० देहेन
 तोपि पुरुषसूक्तन्यासं कृत्वा संपूज्या चिवासेयेत् ततो मंडलशय्ययोर्मध्ये नगंतव्यं मंडलदेवतानामुपहार
 निवेदनं तत्र सर्वानं ब्रह्मणे घृतान्नं सोदकमिंद्राय आज्यान्नमग्नये माषान्नं यमाय रुक्षव्रीत्यन्नं सघृतं
 निऋतये नवनीतोदनं वरुणाय यवोदनं वायवे प्रैष्यं गवं सोमाय गावे धुकमीशानाय पायसं वा सर्वेभ्यः त
 तः शय्याप्रदेशे नैवारं चरुं स्थापयित्वा तेन दिग्बलिंदत्वा निशान्नयेत् इत्यचिवासनं प्रातः पुरोदयाद्देव

मुत्थाप्यमूलमंत्रेणोपस्थाप्याष्टतेचरुंशपयित्वानिधार्यमूलमंत्रेणष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतंवाहु
 त्वाष्टतंतावतुहुत्वाचरुशेषेण अग्नयेस्वाहा सोमाय० धन्वंतरये० कुंद्रे० अनुमत्ये० प्रजापतये० पर
 मेष्टिणे० ब्रह्मणे० अग्नये० सोमाय० अग्नयेन्नादाय० अग्नयेन्नपतये० प्रजापतये० विश्वेभ्योदेवेभ्यः सर्वेभ्यो
 देवेभ्यः सर्वेभ्योभूतेभ्यः ननुवःस्वः० अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहेतिब्रुह्यात् यथाक्षिं गत्यागः ततोयजमानो
 गुरवेवरंदद्यात् ततःअदितेसूर्येगुरुर्वेद्यांमेवनिमुखंदेवंरुत्वारत्नपुष्पमूलफलोपध्यादिदृशयित्वा तां
 ब्रपान्नेशांतिजलमादायमूलमंत्रेणशतवारमनिमंत्र्यदेवशिरसितेनेवमंत्रेणआसिच्योतिष्ठब्रह्मण
 स्यतईत्युत्थाप्यविश्वतश्चक्षुरित्युपस्थाप्यदेवस्यपुरस्तात्ब्रह्मविष्णुरुद्रेभ्योनमःदिक्पालेभ्योनमः
 वसुभ्योनमः रुद्रेभ्योनमः अदितेभ्यो० अश्विभ्यो० मरुद्भ्यो० कुबेराय० गंगादिमहानदीभ्यो० अग्नीषो
 नाभ्योनमः इंद्राग्निभ्यो० द्यावापृथिवीभ्यो० धन्वंतरये० सर्वेशाय० विश्वेभ्योदेवेभ्यो० ब्रह्मणेनमर्शतिजप्ता

२४

देवस्यपुरतोयजमानमनिषिच्यदेवमंत्रजप्ता क्वचसूक्तेनतल्लिंगमंत्रेणपुरुषसूक्तेनगायत्र्यावाव्या
 त्वादिनिर्देवंप्रतिष्ठाप्यप्रतिमायांनिजवाहनायुधपरिवारादिकंध्यात्वा पुनःपूजयित्वामुद्रांप्रदश्य
 मूलमंत्राष्टोत्तरशतंजप्त्वास्तुत्वात्तत्वाचम्यस्विष्टकृदाद्युत्तरांगानिसमापयेत् ततोयजमानोदक्षिणं
 दद्याद्विप्रांश्चभोजयेद्यथाशक्तीतिचलार्चाप्रतिष्ठा अथजीर्णोद्धारविधिः अग्निपुराणेजीर्णादीनां
 चलिंगानामुद्धारविधिमावदेत् लक्ष्मोऽस्सितंचनमंचस्त्वलंबज्जहंतंतथा संपुटंस्फुटितव्यंगंलिंगमि
 त्येवमादिकंईत्यादिदुष्टलिंगानांभ्याज्यापिंडीतथावृषःलक्ष्मोऽस्सितंवाणादिभ्रमेणतद्विचिनास्त्वा
 पितंसतल्लक्षणरहितंनम्रंअनेकशःशकलीभूतंस्त्रुलंपिडिकाननुरूपंचवज्रहतं विद्युद्भूतंसंपुटं
 न्युब्जंस्फुटितमेकदेशनम्रंमंगंपिंडिकाप्रमाण्यादिरहितंआदिपदेनचंडालस्पृष्टादीनांप्रहणंपिंडीवृष
 योर्दुष्टत्वेतयोरेवत्यागोनलिंगस्य चालितंचलितंनिम्नमत्यर्थंविषमस्थितं दिङ्मुदंपातितंलिंगमभ्य

स्तं प्रति तं तथा एवं विधे च संस्थाप्य निर्वर्णं च न वेद्यदि नोदयेन प्रवाहेण तदपाक्रियते यदि तत्रो न्यत्रापि
 संस्थाप्य विधिदृष्टेन कर्मणेति निम्नं समंत नृभागा निम्नायां तु यवस्थितं विषमं संस्थितं यत्र पूजाकर्तुं
 न शक्यते तस्मिन् देशे व्यवस्थितं दिङ्मुदं विशेषविध्यं नावेपि उदगानि रिकृदिक प्रणालिकं पतितं गता
 दोमध्यस्थं संपूर्णपिंडीकांश्च तर्गतं प्रसादमध्यनागे स्थितमित्यपि केचित् एवं विधिं नित्येन न लक्ष्मोऽस्ति
 तं नमस्फुटितं विद्युद्भूतातिरिक्तायां ग्रहणं तेन घन्यो निर्वर्णशब्दापि लक्ष्मोऽस्ति तादि अनिरिक्तानामेवोप
 लक्षकः पीठाश्च चालितं लिङ्गं निर्दोषं तु न वेद्यदि ततोपि स्थापयेत्तत्र जपे छुस्ममघोरकं त्यजेत्सदो
 षितं लिङ्गंश्च पचोद्यैश्च सेवितं लिङ्गांतरं प्रतिष्ठाप्य विशुद्धमधिगच्छतीति सिद्धांतोऽस्योक्तैः तत्रै
 व लिङ्गादीनां च जीर्णानां प्रोच्यते विधिरुद्धिर्नो सर्वरिष्टविनाशार्थं सर्वप्राणिहितार्थकः लिङ्गस्यापि
 डिक्तायाश्च प्रतिमामुखलिङ्गयोः सर्वेषां परिवाराणां हर्म्यप्राकारयोस्तथा उद्धारश्चावृत्तिः प्रोक्ताथोद्धार

३५

हेतुरुच्यते आवृत्तिः पुनः संस्कारः स्फुटिते संडिते न मे दग्धे वा शनिनाग्निना उन्मत्तैः शत्रुनिश्चोरेः करि
 णाश्रोतसात्कृते लिङ्गे पीठादिके वापि विशीर्णे कालपर्ययात् देहं जीर्णं यथा देही सत्कान्यदुपगच्छति
 लिङ्गादिन्यतिजीर्णानि तथा मुचंति देवताः संडितं चूर्णितं लिङ्गं प्रेताद्या आश्रयंति च लिङ्गाद्यं सत्त्वशून्यत्वा
 नथा च ब्रह्मराक्षसाः कर्तृर्नृपाणां राक्षसतद्गमस्य विशेषतः पीडां कुर्वन्ति तेत्युग्रं दुर्निक्षं मरणदिकं तस्मा
 त्सर्वप्रयत्नेन कुर्यादुद्धारणक्रियां स्वायंनुवेच देवे च वाणलिङ्गे तथैव च ऋषिनिश्चासुरैर्देवैस्तत्त्वविद्विप्र
 निष्ठिते लिङ्गे जीर्णादिदुष्टेऽपि नोद्धारः स्तत्र कारयेत् इदमपि स्वायंनुवादिम्यतिरिक्तविषयं न तु देवान् व्यक्तिना
 नतस्त्वापि ते दानीतनतादृशव्यक्तिविषयं स्वायंनुवादि लिङ्गानां जीर्णपीठं परित्यजेत् उक्ते जीर्णादि निर्दुष्टं
 मानुषं तु परित्यजेत् दिङ्मुदं पतितं स्नानान्मध्यस्थं स्नोतसात्कृतं चोराद्यैश्चालितं लिङ्गं स्थापयेत्तत्र निर्वर्णं पुनः
 लोहाद्यैः चित्तनिनां गंधाय स्थापयेत्पुनः सुवर्णाद्यष्टलोहनिर्मितं लिङ्गं देवाद्भगवतद्देवसज्जं कृत्वा पुनः स्था

पयेदित्यर्थः बाहुपादशिरोहीनांकर्णनासास्यहीनकां तादृशीपरिवाराणोप्रतिमांपरिवर्जयेत् यद्रव्यंयत्प्र
 माणंचलिंगंवाप्रतिमापिवा तादृकतेनैवमानेनततद्रव्येणकल्पयेत् कारयेन्नान्यमानेननान्यद्रव्येणतत्पुनः
 नान्याकारंचनान्यत्रस्थापयेत्तदुत्तमः स्नानसायत्ततेलिङ्गेप्रासादेवातदन्यतः तस्मिन्पगतेदेशेस्थाप
 येद्वाध्ववर्जिते प्रासादेपतितेहर्म्येगोपुरेमंडपादिके तदाकारंचतद्रव्येस्तमानंतत्रकारयेत् कर्मयोग्यानि
 चाग्रात्याहुदकाश्वतथाविधाः हीनद्रव्यकृतं हर्म्यंश्रेष्ठेद्रव्येसमाचरेत् हीनंवाप्यधिकंमानमाकारंवान
 कारयेत् एवमुक्तेनमार्गेणदोषैरुक्तेर्विचार्यच लिङ्गपीठादिकंजीर्णंतदुद्धारंतथाचरेत् हीनवाप्यधिकं
 जीर्णंतदुद्धारंतथाचरेत् तिथिर्नक्षत्रवारादितदर्थंनविचारयेत् जीर्णोद्धारयेद्विद्वानूनजीर्णंनैवचा
 लयेत् जीर्णस्यधारणेदोषञ्जीर्णंचालनेतथा तस्मान्नधारयेज्जीर्णंनजीर्णंरक्षयेद्बुधः सुस्थितंदु-
 स्थितंवापिशिवलिङ्गंनचालयेत् शतेनस्थापनंकुर्यात्सहस्रेणतुचालनं अस्यश्लोकस्यवाक्यार्थोवर्ण्यर्थः

३६

थयथागमं नित्यंपूजादिनिर्युक्तंजीर्णाद्युनपिसुस्थितं हीनंपूजादिनिर्लिङ्गमजीर्णमपिदुस्थितं देवता
 स्थापितंलिङ्गमोहानिमित्तमागतं तल्लिङ्गंदुःस्थितंचापितंत्रैरितिनिश्चितं सहस्रादिकहोमेनतस्यचा
 लनमीरितंस्थापनंशतहोमेनतस्यलिङ्गस्यचोदितं एवंबहुविधैस्तत्रैर्दोषाश्चबहुचोदिताः परीक्ष्यबहुधा
 तांश्चजीर्णलिङ्गंसमुद्दरेत् हयशीर्षागमेपि जीर्णोद्धारविधिंरुक्मसंक्षेपात्मब्रवीमि ते चालितोत्पादिता
 नृमिः केनचित्पापकर्मणा चंडालवत्यसंस्पर्शदूषितावह्निनाचया स्वयमापतिताजीर्णानदीवेगादिपाति
 ता अपुण्यजलसंस्पृष्टाविप्रक्षतजदूषिता पतिताद्यर्चिताश्लेषविण्मृत्त्रादिविदूषितासत्रणालक्षणेपेता
 संस्कारादिशिकेनतु नृमिलिङ्गमीश्वरप्रतिमाचचंडालवतीतत्स्पृष्टाअसंस्पर्शानिषिद्धस्यशःजीर्णकालबा
 हुसेनक्षारादिसंबन्धेनेवविशीर्णसत्रणालेकदेशतन्मादेशिकउपासकः पूर्वोक्तेनविधानेनैवेदिकेनसुरेन
 म अचलांदूषितामेवंस्थापयेद्विधिर्नोद्धृतामित्यर्थः पूर्वपीठंपरित्यज्ययदन्यदपितद्गतं ततोयथोक्तविधि

नाप्रासादेवंनिवेशयेत् दुष्टं पूर्वासनं परित्यज्या न्यस्मिंस्तत्प्रासादगत आसने यथोक्तेन च लार्चा स्थापन प्रकारे
 ण पुनः स्थापयेदित्यर्थः अतिजीर्णं तथा व्यंगां दारवीं शौचजामपि परित्यज्य न्यसेद न्यां पूर्वोक्तविधिना गुरुः
 संहारविधिना तत्र मंत्रात्सत्त्वदेशिकः सहस्रनारसिंहेन दुत्वातामुद्धरेदुरुः संहारविधिना प्रातिलोम्येन
 मंत्रानुकुलाः सत्त्वोद्धृत्य नारसिंहेन सिद्धमंत्रेण होमद्रव्यमाज्यमनादेशात् वृषं संयोजयित्वा नुमंत्रेणोद्धा-
 त्वदेशिकः दारवीं दाहयेद्वन्हे शौचजां प्रक्षिपेज्जले धानुजं रत्नजां वापि प्रक्षिपेन्मकरालये अगाधे चान्य-
 तोये तु क्षिपेन्नाद्यां जले महा वृषं वृषो वारज्वा संयोज्य मंत्रेण पाशुपतेनोद्धाहयेदिति त्रिविक्रमः यानमारे
 ण जीर्णं वा छाद्य वस्त्रादिना गुरुः शंखदुंदुभिनिघोषैर्गीतवादित्रनिःस्वनेः नीत्वा गाधं जलं रम्यं नागीरण्या
 मथा एव विष्वक्सेनाय वीर्येण प्रक्षिपेतां ततो गुरुः यानमारोप्येत्यादि पूर्वोक्त एव प्रतिप्राद न ईति कर्तव्यता
 त्पर्थं विष्वक्सेनोद्देशेन वीर्येण बीजेन गुरुर्नागीरण्यादि जले तां प्रतिमां क्षिपेदित्यर्थः रत्नानि क्षिप्तानि

३७

रत्नान्यादयस्वयंदद्यातु दक्षिणां धेनवो दशवा पंचस्वर्णवस्त्राद्यलंकाताः जीर्णोद्धारप्रदानव्यागुरवे वि-
 धुतुष्टये त्रिगान्यनिक्षिप्तानि रत्नान्यादादयस्वयं यजमानो दशधेनुः पंचवाहेमवस्त्राद्यलंकृतां गुरवे दक्षि-
 णां दद्यादित्यर्थः नोजनीया विधुनक्तदियमन्नमवारितं त्रिरात्रमुत्सवः कार्यः पंचसप्त अथापि वा बलिश्च
 विधिना देयो यथोक्तेन सुरोत्तम यथोक्तेन च लार्चायां प्रतिष्ठोक्तप्रकारेण ततो निवेदयेद न्यां प्रतिमा लक्षणा
 न्विता निवेदयेत् स्थापयेत् तत्क्षणं देवराजं द्रवस्य दोषस्य शांतये संपत्तिर्वा विपत्तिर्वानोपेक्षां तत्र कारये-
 त् अपास्य पिंडकां पूर्वामन्या तत्र निवेशयेत् यत्तद्भ्या यत्प्रमाणं च यामूर्तिश्चोद्धृता हरेः तद्भ्या तत्प्र-
 माणा च सामूर्तिस्तत्र कीर्तिता यत्प्रमाणं यदाकारं या मयं बिंबमुद्धरेत् तत्प्रमाणं तदाकारं तन्मात्रं तत्र
 विन्यसेत् विहाय पिंडिकां पूर्वोत्तहिने चापरान्यसेत् द्वितीये वा तृतीये वा दिवसे स्थापयेद्भूरि अत उ-
 ध्वं न वेदोपो विधिनापि निवेशिते अनेनेव चिधाने न जेष्ठादीं रूचि सजयेत् कुड्यलिखिताः प्रति

स्थापिताः प्रतिनालेष्याः अन्यद्विकल्पयेत्तत्र तत्प्रमाणं तदा कृतिं एष संक्षेपतः प्रोक्तो जीर्णोद्धारविधिस्तत्र
सर्वेषामेव देवानां एष साधारणः स्मृतः यो जीर्णविधिना विंबं संस्कुर्यान् मानवो नुवि फलं दशगुणं त-
स्य मूलांशस्तत्र संशयः वा पीकूपतडागानां सुरधाम्नां सदानघ प्रतिमानां सभानां च संस्कृता यो नरो
नुवि पुण्यं शतगुणं तस्य नवे मूलांश संशयः संशयो न्न कर्तव्यो जीर्णसंस्कारकर्मणि मूलाद्दशगुणं प्रो-
क्तं पुण्यं कूपे प्रतिष्ठितं प्रतिष्ठितमिति नावोक्तः प्रतिमायां शतगुणं कूपादेः परिकीर्तितं प्रतिमादौ दश-
गुणं जीर्णसंस्कारणात् न वेत् कूपप्रतिमयोर्दशगुणं शतगुणयोरत्यल्पमहत्वापेक्षया व्यवस्था अग्नि-
पुराणे सुः स्थितं दुः स्थिवापि शिवलिङ्गं न चाचयेत् शतेन स्थापनं कुर्यात्सहस्रेण तु चाचनं पूजादिभि-
श्च संयुक्तं जीर्णाय मपि सुस्थितं पूजयारहितं यत्तददुष्टमपि दुःस्थितं अयं च चाचननिषेधो विधि-
व्यतिरेकेण शतसहस्रसंख्येन कृतसंख्येयत्वाद्गो गते गोश्वाश्च श्वेत्येव बहूयाकारित्वाच्चः सहस्रं शता

श्वमित्यादौ बाहुल्येन दर्शनाच्चेति न्ययविदः सिद्धांतशेखरे तु होमगंतयं संख्येत्युक्तं यदापि तत्रैव असुरैर्मु
निनिर्देयैस्तत्त्वविद्भिः प्रतिष्ठितं जीर्णवाप्ययथानग्नं विधिनापिनचाकुर्येत् इति तदसुरादिप्रतिष्ठापितत
द्व्यक्तिनाशेन तत्स्नानस्त्वापिते तदानीं तनताच्छत्रव्यक्तिविषयं जीर्णद्वारप्रकारोप्यत्रैव याम्येमंडपमीशे
वाप्रत्यग्द्वारे कतोरणं विधाय द्वारपूजादिस्त्रिंश्लिङ्गे संप्रपूजनं द्वारपूजादिशिवकुंभपूजांतमिति त्रिविक्
मः मंत्रानुसंतर्प्य संपूज्य वास्तु देवास्तु पूर्ववत् दिग्बलिं च बहिर्देवास्तु समाचम्य स्वयंगुरुः ब्राह्मणान् नोज
यित्वा तु शंभुविज्ञापयेत्ततः दुष्टलिङ्गमिदं शंभोऽज्ञातिरुद्धरुणस्य चेत् रुचिस्तवास्तु विधिना अचित्तिष्ठ च
मां शिच एवं विज्ञाप्य देवेशं शंभोऽज्ञातिरुद्धरुणस्य चेत् रुचिस्तवास्तु विधिना अचित्तिष्ठ च
स्त्वाप्यपूजयेत्स्त्रिंश्लिङ्गे तथा त्रिंश्लिङ्गाधितिष्ठत देवतास्त्रिंश्लिङ्गे संस्त्राप्यत्यर्थः ॐ व्यापकेश्वरायेति नाम्नाने
नाशिवाचनं ॐ व्यापकेश्वरहृदयाय नमः ॐ व्यापकेश्वरशिरसे स्वाहा ॐ व्यापकेश्वरशिखायै वषट् इत्याद्य

त्वं इत्यंगमंत्राः ततस्तत्राश्रितं मंत्रं वारयेदस्त्रबंधनः सत्वः कोपीहयः कश्चिच्छिङ्गमश्रित्य तिष्ठति छिङ्गं त्य
 क्ता शिवाज्ञातिर्यत्रेष्टं तत्र गच्छतु विद्याविद्येश्वरैः शंभुः शंभुरत्र न विष्यति सहस्रं प्रति नागं चततः पाशु
 पताणुना हुत्वा शंभुं बुना प्रोक्ष्य स्पृष्ट्वा कुशोर्जपेत्ततः ब्रह्मशिलापिण्डिच्छिङ्गात्मकदेवतानागत्रयसंस्का
 रार्थं पाशुपतास्त्रेण हुत्वा शंभुं तिकच्छोदकेन देवं सं प्रोक्ष्य कुशोस्पृष्ट्वा होमसंख्यया पाशुपतमंत्रं जपेत्
 दत्वा ह्यर्च्यं च विजोमेन न त्वत्तत्त्वाधिपांस्ततः मूर्तिमूर्तिस्वरान्छिङ्गेपिण्डिकां संस्थितान् गुरु विसृज्य स्वर्णपा
 शेन वृषस्कंधं स्थापयत्वा रज्ज्वा बध्वा तयानीत्वा शेषमंत्रं गृह्यं च नेः तज्जले निक्षिपेन्मन्त्री पुष्ट्यर्थं जुहु
 याच्छतं तृप्तये दिक्पतीनां च वास्तुशुद्धेः शतं तैशो रक्षां विधाय तद्ब्रह्मी महापाशुपतास्त्रतः छिङ्गम
 न्यतस्तत्र स्थापयेद्विधिवद्गुरुः विजोमेन पराङ्मुखः संज्ञकं तत्त्वत्त्वाधिपमूर्तिमूर्तिस्वरावश्यं ते सि
 द्धांतशेखरे जीर्णोद्धारविधिं वक्ष्ये समासास्तत्र चोदितं ईशान्यां दक्षिणे वापि मंडपं पश्चिमामुखं कुर्यात् ३९

तत्पूर्ववत् सर्वमेकास्यं चेकतोरणं पूर्ववत् सर्वं स्तं नादिद्वारपालार्चनं कुर्यात् स्तंडीले मोक्षिवार्चनं द्वारपाला
 र्चनं मंडपप्रतिष्ठाप्रकारेण मंत्राणां तर्पणं कुर्याद्वास्तुदेवार्चनं तथा मंत्राणां देवस्थापितकलानां
 अंतर्बहिर्वलिंदद्याच्छिवनक्तांश्च नोजयेत् शिवनक्तान्यं चेति त्रिविक्रमः द्विजान् कर्मकारादींश्च
 ततो विज्ञाय येच्छिवं दोषैर्लिङ्गमिदं दुष्टं शान्तिरस्त्वस्य चोद्धृते तस्मादेनं विधानेन माधित्तिष्टमहेश्वर
 नवत्विति वचस्तेन प्रोक्तं तद्वाचयेद्गुरुः तेन शिवेन प्रोक्तं शान्तिर्नवत्विति वचो गुरुर्न वयेत् विज्ञाप्यैवं
 शिवं नक्त्या शान्तिहोमं समाचरेत् मधुना ज्येन दुग्धेन दूर्वा निर्मूलं मंत्रतः शतमष्टाधिकं मंत्रं प्रत्येकं जु
 हुयात्ततः मंत्रं मूलं मंत्रमुच्चार्येत्यर्थः त्रिनिश्चमधुरैः सार्द्धं समिधोद्योरमंत्रतः शान्त्यर्थं वर्तुले कुण्डे सहस्रं
 जुहुयाद्गुरुः अथ वास्त्रेण जुहुयाद्वा तृतिनिश्च पूर्णया बध्नीयात्कंकणं होमं लिङ्गस्योत्तानके करे
 लिङ्गस्योत्तानं करं नावयित्वा तत्र होमं कंकणं बध्नीयादित्यर्थः लिङ्गसंस्नाप्य संपूज्य पूर्वोक्तविधिना त

तः सांगं संपूजयेद्ब्रह्मसुखं डिचे व्यापकेश्वरं लिंगाश्रितानि चतुर्निताडयेदस्त्रमंत्रतः यानिकानि च तत्ता
नितिष्ठं त्याश्रित्य लिङ्गकं तत्काशिवाज्ञया तानि वज्रं तु स्नानमोक्षितं विद्याविद्येश्वरे युक्तः शिवलिङ्गेन
विष्पति इति दत्त्वा शिवस्याज्ञांततो नागत्रये गुरुः दुत्वादुत्वास्त्रमंत्रेण तथा पशुपतास्त्रतः प्रतिनागंसह
संचसिंचेष्टांति घटोक्तेः ब्रह्मशिखापिंडीलिङ्गात्मकदेवनागत्रयं संस्कृतं त्रिसहस्रमस्त्रेण दुत्वातेनैव प्र
तिनागं कशत्रुशसहस्रेणानिषिंचेदित्यर्थः मूलमध्याग्रे केदुर्नेः स्पृष्ट्वा च जपमाचरेत् ब्रह्मशीलांस्ते
नपिडीमध्येन लिङ्गमग्रेण देनैः स्पृष्ट्वेत्यर्थः प्राग्वत्याशुपतास्त्रं च जपेद्वोमस्य संख्यया सद्योजातादिव
क्लेषु दद्यादध्वं पराङ्मुखं दुष्टलिङ्गप्रतिपत्तिमाह सौधं नमो परित्याज्यं दारुजं चान्निनादहेतु सौधं सु
ध्याननिर्मितं लिङ्गे लोहजं तेन कार्यं स्याद्ये लज्जं चाप्सु निक्षिपेत् सुवर्णद्यष्टलोहनिर्मितं नमंचेतेनैव सुवर्ण
दिनात्कार्यमित्यर्थः तत्त्वतत्त्वेश्वरान् लिङ्गान् मूर्तिमूर्तिशिवरानपि लिङ्गस्त्वा न्विसृजे संत्री पीठब्रह्मशिखा

४०

गतां वृषस्त्वा न्विसृजे तद्वदंगमूर्तिस्थितानपि ततः सुवर्णपाशेन रज्वागोचर्मजातया वृषस्कंधस्थया
बध्वा लिङ्गं पीठं च चर्मणा शिवमास्त्विति शब्दाद्ये सज्जनोप्याहरेद्गुरुः उद्धारार्थं च लिङ्गस्य तो वृषो प्रेरयेत्
तः बहिर्नीत्वा ततो लिङ्गं पीठं ब्रह्मशिखा वृषं रथादिकं समारोप्य समुद्रे निक्षिपेत् ततः स्खलु लिङ्गो धृतो ब
ध्वा गजं वा प्रेरयेद्गुरुः सौधं नमो परित्याज्यं दारुजं चान्निनादहेतु सर्वानि क्षिपेत् तोये लिङ्गवा प्रतिमादिकं
ततः पाशुपतास्त्रेण शान्त्यर्थं जुहुयाच्छतं लोकपालानुनिस्तद्वद्वास्तुशान्त्यै शान्तं शान्तं प्रतिदेवतं शान्तं जुहुया
दित्यर्थः रक्षां कुर्याच्च तद्वर्म्यमहापाशुपताणुना तन्मानं तन्मयं लिङ्गं तत्र संस्थापयेत् पुनः प्रतिष्टोक्तेन
मार्गेण सर्वकर्म समाचरेत् हर्म्यस्य परिवाराणां प्राकारादेः समुद्धृतो सर्वेषामपि जीर्णानामेव एव विधिः
स्मृतः कर्ता न दक्षिणां दद्याद्गुर्वादिभ्यो यथोदितां यत्पुण्यं स्थापयेत् प्रोक्तं तत्कमेन दुद्धृतो अयमत्र निर्गच्छि
तीत्यर्थः लक्ष्मोऽस्त्रितः स्फुटितचित्रीणं स्वपचसेवितानां लिङ्गानां तादृशीनां बाहुपादशिरः कर्णनासास्यही

नानां प्रतिमानां च विद्युक्त प्रकारेण चालनं जलादौ प्रतिपादनं च कृत्वा नूतन प्रकारेण तस्मिन्नेव स्थाने पूर्व
 सजातीयद्रव्यनिर्मितं तन्मानं तदाकारं लिङ्गं तादृशी प्रतिमां च स्थापयेत् अतिजीर्णमिति पूर्वोक्ता द्वयशी
 र्षकाक्यात् पीठाच्च चालितं लिङ्गमिति त्यजेत्सदोषितं लिङ्गमिति चाहुपादशीरोदीनामिति यद्रव्यं यत्प्रमा
 णं चेति च सिद्धान्तशेखरेकेः अस्मादेव वाक्यानि च यावत्प्रतिपत्तिप्रयोजकदोषा नावाच्यं न्युज्जनिस्त्वविम
 स्त्वदिद्वन्द्वानां च वैधवाचनं तेषामेव पुनः स्थापनं च न प्रचूर्णयोस्तदपवादनां प्रतिपादनं पूर्वकं नूतना
 नां स्थापनं अनेकशकलत्वेन चूर्णितत्वेन चोद्धारपुनः स्थापनविध्योरप्रवृत्तेः चालितचालितपातितपातित
 मध्यस्थानां तु नोद्धारो न च त्यागः किंतु तेषामेव पुनः स्थापनं उद्धृतः स्योद्धारसंज्ञावान्निदुष्टत्वेन प्रतिपत्तिवि
 ध्यप्रवृत्तेश्च एतेनैव नदीवेगोन्मत्तशत्रुचौरहस्ताद्यपहृतानां लानेनान्येव पुनः स्थापनीयानितेषाम
 लानेतु तादृशान्यन्यानि स्थाप्यानि निषिद्धस्पर्शदूषितनिषिद्धजलस्पृष्टविप्रक्षततजदूषितपातितानि

४१

यत्किंचिच्छेषविष्णुमूत्रादिदूषितानां स्वस्थानास्थितानामेव पुनः संस्कारो नोद्धारो नापि प्रतिपत्तिः अतिजीर्ण
 मिति पीठाच्च चालितामिति त्यजेत्सदूषितं लिङ्गमिति पूर्वोक्ता द्वाक्यानि च यावत् अनुधृतानामेव तत्रैव सं
 स्कारसंज्ञवात्स्वलांतरनयनविधानानावाच्य एतेन स्थानादचलितस्याविकृतस्य च विद्यद्भूतदग्धादेर
 प्येवमेव व्यवस्था स्थानाच्चालितस्य तु पुनः स्तत्रैव प्रतिष्ठा स्थानांतरविधानानावाच्यं लिङ्गस्य विकृतस्य न
 त्यागस्त्वादृशस्यान्यस्य प्रतिष्ठा च रक्ष्य पूर्वपिंडिब्रह्माश्रितायुद्धारः प्रतिपत्तिर्विधिना पिंडिकांतरादिनि
 वेशश्च व्यंगे तु पूर्वपिंडीकादीनां न मत्वे एवमेव पिंडिकाया नावेतु पिंडिकाभ्यंतरस्थापनमात्रमित्यादिदुष्ट
 लिङ्गानामित्यग्निपुराणवाक्यालिङ्गे पीठादिके वा पीतिसिद्धान्तशेखरवाक्यात् पूर्वपीठं परित्यजेति ह्यशीर्ष
 वाक्याच्च सुवर्णादिनिर्मितं नंगादौ तु तेनैव सुवर्णादिना तादृशं वा तत्परिमाणं च लिङ्गादिकृत्वा तत्रैव पुनः
 स्थाप्यं यदि तेन सुवर्णादिना तादृशं कर्तुं न शक्यते तदा समुद्रे निक्षिपेत् रत्नजातु समुद्र एव क्षेपाभ्या रत्नजाय

दिग्धापिस्वकांतिनजहातितत् तदोसैवस्थाप्येतित्रिविक्रमः लोहाद्यचिन्ननिन्नांगईतिसिद्धांतशेख
 रवाक्यात् धातुजंरत्नजांवापीतिहयशीर्षवाक्यात् ईतिजीर्णेद्वारविधिः अथास्यप्रयोगः यजमानउ
 द्गार्यादक्षिणस्यामीशान्यांवापश्चिमद्वारेकतोरणंमंडपंतन्मध्यतगिवेदिं पूर्वनागेवर्तुलंचतुरस्त्रंवाकुंडं
 स्तुंडिलंवापश्चिमेवास्तुपीठंतत्तरेवात्तुकयास्तुंडिलंचरुत्वादेशकाळादिस्मृत्यामौलफळाद्यातगुणफलका
 मोत्स्यप्रतिमायांतुदशगुणफलकामोवाजीर्णादिदोषदुष्टस्पृष्टिगस्पप्रतिमायांचाउद्धारमुद्घयणंवाकरि
 ष्यईतिसंकल्पयेत् पिंडिकावृषगरुडप्रासादकलशेषुतुईश्वरप्रीतिकामईतिविशेषः सर्वत्रैश्वरप्रीतिका
 मोवातगोगणेशपूजास्वस्तिवाचनमातृकापूजानांदीश्राद्धानिस्तुनप्रतिष्ठावत्तुत्वातद्वदेवब्रह्माचा
 र्यसदस्यान्धान्निश्लोडशालौचतुरोवाक्कुलिजोद्वारपाछालौचतुरोवावृत्तावस्त्रातंकारमधुपर्कादिनि
 स्तान्पूजयेत् अथाचार्योमंडपपूजादिशिवकुंनपूजांतंरुत्वावास्तुमंडलेवास्तुमहावेद्यांचदेवतास्था

४२

पनंरुत्वापीठादौप्रणवेनासनंदत्वा ॐ व्यापकेश्वरायएत्येहिनमः ॐ व्यापकेश्वरायत्तदयायनमः ॐ
 व्यापकेश्वरनेत्रत्रयायवौषट् ॐ व्यापकेश्वरअस्त्रायफट् ईतिमंत्रैः शिवमर्चयेत् देवतांतरोद्गारेमूल
 मंत्रेणार्चयेत् ततोऽग्निसंस्थाप्यलिंगचातुनार्थमूलमंत्रेणतिलाहुतिसहस्रंहुत्वामंडलदेवताहोमंपूर्ण
 हुतिंचरुत्वा जीर्णंनग्नमिदंदेवसर्वदोषावहंनृणां अस्योद्गारेरुतेशांतिःशास्त्रेस्मिन्कथितात्तया जीर्ण
 द्वारविधानंचपराष्ट्रविवर्धनं तदत्राधिष्ठितान्देवप्रोद्गरामितवाज्ञयेतिदेवस्यजीर्णदोषंश्रावयित्वा-
 शित्तियुतः सांगंशिवंविस्तृज्ययजमानस्यसौवर्णंकंकणंवध्वासौवर्णखनिवेणोधृत्यरथमारोप्यतरुछा
 येपर्यंतदेवोवृक्षमूलेअगाधनदीह्रदेवावामदेवेतिमंत्रेणक्षिपेत् प्रतिमांतुप्रणवेनप्रक्षिपेत् दारु
 जंचेतदुत्तरेदहेत् रत्नजंलिंगंयदिनिजकांतिमदेवनवतितदातदेवपूर्ववस्थापयेत् सुवर्णादिमयं
 तदेवसाग्रंरुत्वास्थापयेत् प्रासादित्वयंविशेषः प्रासादमंत्रान् खट्वोचुरिकायांवासंयोज्यस्तुनप्र

सादसिद्धिपर्यंतं स्वद्रादिकर्मयित्वा प्रासादे सिद्धे स्वद्रादिमंत्रान् यथास्नानं प्रतिष्ठा कल्पेन्यस्य यज्ञमान
मन्निषिंचेत् ततो न्यलिङ्गं प्रतिमां वार्तत्रैव विधिवत् स्थाप्य ध्रुवाद्यौरित्यादिमंत्रान्पठित्वा स्थिरीकृत्य
बहुसंपूज्य प्रार्थयेत् ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यद्युक्तं न कृतं यदि तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादान्महेश्वर
कर्तुराज्ञः प्रजानां च शांतिर्न वान्तु सर्वदा अस्माकं शिष्यानां चैव सुप्रीतो न व सर्वदेति इति श्रीमीमांस
कशांकरनट्टात्मज नट्टनीलकण्ठेन कृते नास्करे प्रतिष्ठा मयुखोष्टमः समाप्ति

॥ इतिप्रतिष्ठामयूखसमाप्तपत्र॥४३॥